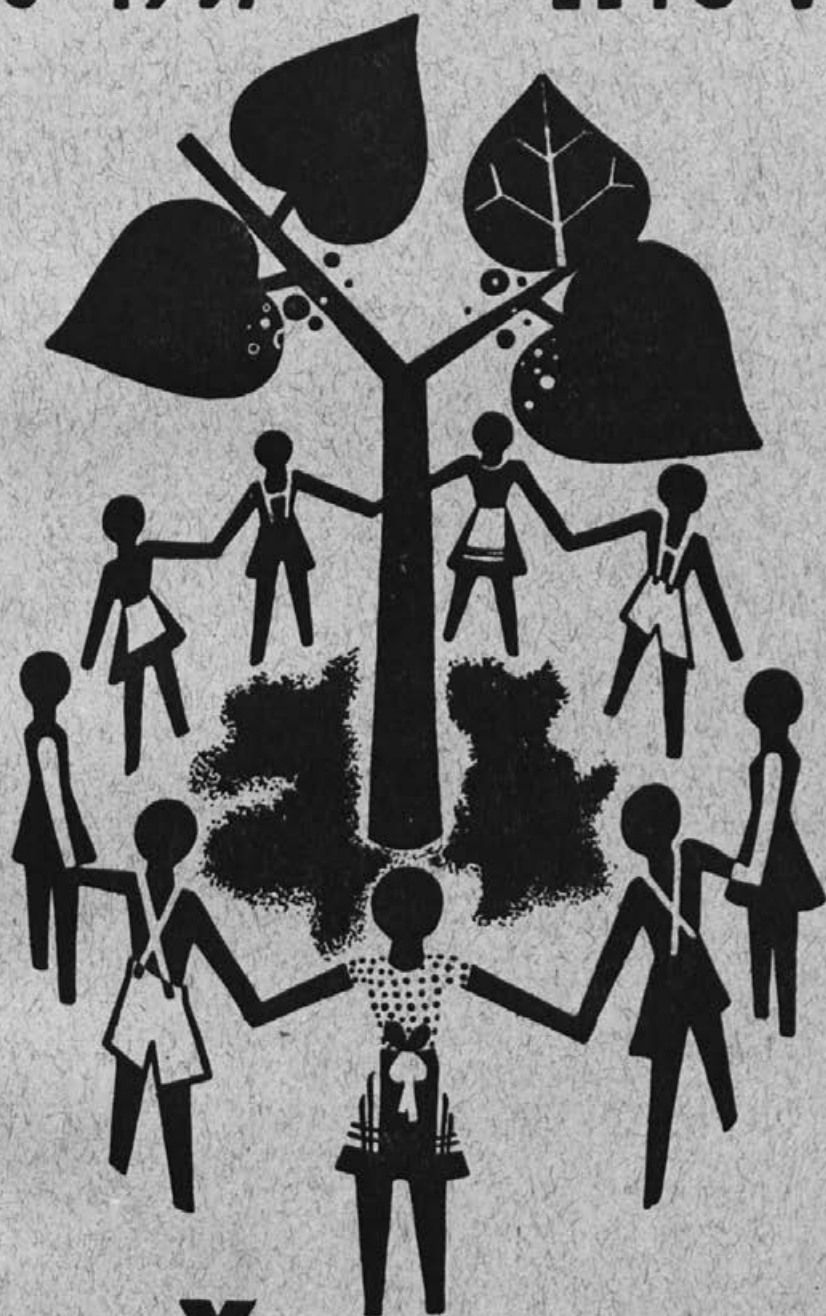

1936-1937

LETO VIII.

NAŠ 6 ROD

VPRAŠAJ

(Sestavil: Stane Turk, uč., Metlika.)

Vodoravno: 1. slovenski pesnik, 7. doba, 8. število, 9. predlog, 10. igralna karta, 12. golazen, 13. človekovo počivališče, 15. predlog, 16. žito, 18. lajanje brez »h«, 19. uc, 20. perzijski kralj, 24. stražnik, 25. igralna karta, 26. podredni veznik, 27. moško krstno ime, 29. trdilnica, 30. naskok, 32. obleka, 33. nikalnica, 34. ke, 35. usta, 36. igralna karta, 38. moško krstno ime, 42. kazalni zaimsek, 44. pesniška oblika: vprašalnica, 45. pomožni glagol, 46. žensko krstno ime v četrtem sklonu, 48. telovadno orodje, 49. mesto v dravski banovini, 50. del sobe, 51. kazalni zaimsek, 52. kakor 7. vodoravno v četrtem sklonu.

Navpično: 1. človek, 2. časomer, 3. podredni veznik, 4. podredni veznik, 5. veznik v staroslovenščini, 6. kozarec, 10. ploskovna mera, 11. isto kot 45. vodoravno, 13. prežvekovalci, 14. ostrilo, 15. izsekane gozd, 17. prislov časa, 20. nepošteno delo, 21. egiptovski bog, 22. kratica kraljevi, 23. kar je človeku namenjeno (v četrtem sklonu), 27. napaden od čebel, 28. Grk, ki je prvi izračunal nastop sončnega mrka, 30. nikalnica, 31. ploskovna mera, 32. poljski pridelek (v drugem sklonu), 33. nikalnica, 37. oblika glagola šteti, 39. osebni zaimsek, 40. staroslovanska pijača, 41. oblika glagola peti, 43. rastlina zaječavka, 45. podredni veznik, 47. rastlina (plevel), 48. urejeni lasje.

Šestero izžrebanih rešilcev bo prejelo lepa darila.

Za križanko v zadnji številki je bilo komaj okrog 100 pravih rešitev. Izžrebani so bili in prejeli so lepa darila: 1. Majda Bohinc iz Rakeka; 2. Zoran Tratnik, Gornji grad, III. drž. osnovna šola; 3. Ljudmila Naglič, VI. razr. osn. šole v Zireh; 4. Ciril Kuster, Sp. Brnik 7, p. Cerklje pri Kranju; 5. Marica Šafarič, Središče ob Dravi 115; 6. Branka Horvat, višja narodna šola Sv. Marjeta pri Moškanjcih.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franja Završanova.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Franc Štrukelj).

NAŠE GRLICE

Naše domače grlice so nad vse prikupne živalce. Od divjih grlic se ločijo le po barvi, ki je pri divjih bolj temnosiva, medtem ko so domače grlice svetlorjave barve. Okoli vratu imajo črne kolobarčke. Samica znese večkrat na leto po dve jajčeci, podobni golobjim, ki jih s samcem izmenoma valita 16 dni. Mladiči so mahovci, ki jih starša pitata s kašo iz golše. Rastejo zelo hitro in v starosti 20 dni že zapuste gnezdo. S štirimi tedni starosti si že sami iščejo hrane.

Grlice hranimo s prosom in barom, pa tudi s suhimi krušnimi drobtinami. Poleg tega jim dajemo poleti sveže zelenje kot solato, pa tudi jabolčni krehli jim ugajajo. Vodo pa morajo imeti vsak dan svežo. V kletki naj bo vedno dovolj drobnega peska, v katerem se zelo radi kopljejo. Pesek v kletki premenjamo vsak teden. Vale in odgajajo svoje mladiče prav skrbno, še rajši pa, ako prosto letajo okoli, nakar jih prav lahko navadimo. Kadar gnezdiijo, si znašajo travne biljke, slamo itd., enako kot golobi.

Grlice so zelo krotke živalce. Imamo jih tudi na naši šoli. Kadar pridemo do njih s kruhom v roki, so takoj pri nas in obletavajo kruh, da jih je veselje gledati. V šolske prostore hodimo mimo velike kletke, v kateri so grlice, ki nas vsakega šolarja posebej pozdravljajo. Posebno grlaki nas tolažijo s svojimi: kukr-bu (to pomeni: kakor bo, lahko 1 ali 5, kakor bomo pač znali).

Poleg navedenih grlic imamo danes že tudi čisto bele grlice, ki so pa precej drage, po 40 Din komad, medtem ko stanejo navadne po 10—15 Din komad. Priporočamo tovarišem in tovarišicam, da si privoščijo to ljubko zabavo z grlicami. Ne bo jim žal.

Sedaj pa še o naši pošti, katere smo prejeli 94 pisem in dopisnic. Z veseljem smo prebirali Vaše odgovore, ki so bili precej kratki. Pričakovali smo, da nam napišete kaj več, da Vam lahko odgovorimo. Nekateri so to napravili, zato prejmejo odgovore.

Pravilnih odgovorov na naši dve vprašanji je bilo samo sedem in se glase takole: 1. Lažje od peresa najmanjšega ptička je pol peresa. 2. Najpridnejša žival je polž, ki je vedno doma. — Nagrade prejmejo: Spende Jože, Maribor — enosedežne sanke; Suhač Marija, Beograd — naližno pero; Vajk Hugo, Ljubljana — par morskih prašičkov; Pavšič Ivo, Ljubljana — 1 grlico.

Prošenj za morske prašičke smo dobili toliko, da ne bo mogoče prav vsem ustreči. Razdelili in razposlali smo že 20 parov. Da ustrezemo vsem, smo naprosili odrasle rejce, ki so naročniki lista »Rejce malih živali«, da nam priskočijo na pomoč in dajo na razpolago še 30 parov morskih prašičkov. Prihodnjič Vam pa postrežemo tudi z zajčki, ko bo že dovolj zelenja vsepvsod.

In sedaj še sledeči uganki: 1. Če ima vodo, pije vino, če nima vode, pije vodo? 2. Katera voda je draga?

Nagrade tri: 1 par mladih angorskih kuncev, 1 papigica skobčevka, 1 par belih miši.

Odgovore prosimo na našo šolo Šenkov turn, p. Vodice nad Ljubljano.

Prav lepo Vas pozdravljajo

ŠENKOVTURNŠKI REJCI MALIH ŽIVALI

Perilo prafi? Ne, temveč negovati?

Ako si hočete dolgo časa ohraniti perilo, tedaj zadostuje, da ga perete kot „navadno“. Perilo je treba pravilno negovati s Schichtovim Radionom. S tem si boste prihranili tudi mnogo težkega dela. **Radion je popoln proizvod za nego perila**

Prijateljčki!

Dokler bom hodil v šolo, bom kupoval
vse šolske potrebščine
v trgovini

Iv. Bonač,

v Šelenburgovi ulici

kjer kupuje tudi moj očka

vse pisarniške potrebščine

Blago je prvovrstno in poceni, zato trd-
ko tudi Vam priporočam

Otroci, hranite in varčujte,
p o m n i t e :
Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izdaja na dom domače hranilnike,
najboljše učence obdaruje z zlatimi
darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v
krog njenih vlagateljev in varovancev!

ZVEZA ZOBOZDRAVNIKOV JUGOSLAVIJE

Je dala v promet zdravniško
preizkušeno

SISTOM pasto za odrasle
(plava tuba)

SISTOM babi pasto za
(rdeča tuba) otroke

SISTOM zobni prašek

SISTOM ustno vodo

Zahtevajte za nego svojih zob le
ta od zdravnikov preizkušena
in priporočena sredstva

DR.-OETKER-JEV
DECILNI PRAŠEK IN
VANILINOV SLADKOR

Klišee

eno- ali večbarvne, za časopise,
knjige, razglednice itd., izdeluje

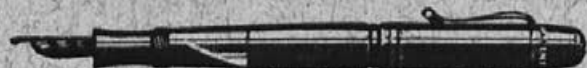
klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23

Polnilna peresa

v veliki izbiri in po nizki ceni v

KNJIGARNI
„UČITELJSKE TISKARNE“
V LJUBLJANI
in njeni podružnici
V MARIBORU

NAŠ ROD

FRANCKINA JOPA

ANGELO CERKOVNIK

(Ilustriral Božidar Jakac)

V kuhinji je bilo še vse tiho, samo polena na ognjišču so pela tiho pesem, ki jo je burja okrog hiše glasno spremljala.

»Francka, vstati bo treba, v šolo moraš!«

Drobna, svetlolasa deklica v postelji se je zbudila, si malce pomencala oči ter odgovorila: »Tako, mama!«

Nato je naglo skočila s postelje ter se oblekla.

»Danes je spet pritisnil mraz,« je modrovala mama. »Ne vem, s čim bi te ogrnila, da bi te burja ne prepihala. Huda burja je in močno sneži.«

Francka je pogledala skozi okno, pa ni nič videla. Snežni metež je zakril vso pokrajino. Veter je tulil ter zavijal okrog lesene kočice, da se je vse treslo.

Francki pa se je zazdelo, da je zunaj neznansko veselo in razposajeno. Kar smejala bi se bila, kar ukala bi bila! Dolga in naporna bo pot v vas, to je vedela. Saj je iz Lešja do šole dobro uro hoda! A kaj vse to del! Da je le sneg!

»Veš, kaj,« ji je rekla mama, »oblekla boš jopo od pokojne Tončke. Predolga ti bo in preširoka, to je res, bo pa zato tem bolj topla!«

Francka ni bila izbirčna; saj je dobro vedela, kako težko je morala mama vsako paro zaslužiti v bližnji tovarni. Oče ji je umrl pred petimi leti, starejša sestra pa pred dvema letoma. Imela je še starejšega bratca, ki se je šolal v mestu, in mlajšo sestro, ki še ni hodila v šolo.

Nič ni rekla, marveč je voljno zlezla v sestriino jopo.

Joj, kako smešna, kako čudno široka je bila! Jopa ji je segala skoraj do peta, roke so se ji v dolgih rokavih kar skrile in zgubile. Mama ji je močno zadrgnila pas, da je bila za spoznanje čednejša.

Še mama se je morala nasmehniti, ko jo je videla takšno. Nehoté se je morala spomniti časov, ko je Francka imela komaj tri leta ter si je bila tako rada nataknila na glavo očetov klobuk...

Ah, malce čudna sem, res! je premišljevala Francka, ko je drobila pot pred seboj, a glavno je, da mi je tako prijetno toplo; doslej me je vedno tako zelo zeblo! Le sem ter tja se ji je jopa zapletla med noge... Burja in snežna metelica sta ji bili v velikansko veselje, nerodna in ohlapna jopa ji tega veselja ni mogla zagreniti. Nad vasjo se je ustavila ter glasno zaukala.

Glej, glej, kaj pa je to? Srnjaka je preplašila! Kakor strela je poskočil ter zbežal čez cesto. Revež, kako ga mora zebsti! Najrajši bi ga bila zavila v Tončino toplo jopo... Kako bi bil smešen... Glasno se je zasmejala.

Prišla je v vas.

Otroci, ki so se pred cerkvi-jo kepali, so jo začudeno pogledali.

»O, saj to je Francka z Lešjá!« so se zasmejala.

»Saj res, Francka, jaz pa sem mislil, da je vodiška Urška!« se je zarežal neki paglavec.

Vodiška Urška je bila daleč naokrog znana slaboumna beračica, ki je čudno našemljena hodila po vsej fari ter zbiralala stare cunje in drugo obrabljeno šaro.

Francka je zardela ter jo naglo ucvrla proti šoli. Pred šolo so stale gruče dečkov in deklic, ki so se prav tako kepali.

»Francka, Francka,« so vpili, »saj ni pust!«

»Francka, kakšna pa si?«

Glasno so se ji posmehovali; preden se je utegnila skriti v šolsko vežo, so jo že vso okepali.

Stopila je v razred, kjer ni bilo še nikogar. Slekla je jopo, jo skoraj sovražno pogledala ter jo obesila na obešalnik. Sedla je v klop. Nekaj težkega, neznansko bolnega ji je stisnilo srce. V grlu je začutila jok. Težak kakor svinčena kepa. Pa ga je požrla... Žalostno je gledala v črni kateder in pusto steno pred seboj.

»Vodiška Urška!« je tiho pošepetala. »Zakaj so takšni?« se je vsa žalostna vprašala.

Kmalu so drug za drugim — bučno in razposajeno — prihrumeli v razred vsi poredneži, med vsemi pa največji navihanelec Nande.

Brž je ogrnil Franckino jopo, skril je roke globoko v rokave ter mahedral s polpraznimi rokavi...

Ves razred se je bučno smejal.

Nande pa je zapel:

»Francka iz Lešjá,
kaj je tam vedno pust domá!«

Vsa otročad je veselo za njim ponavljala razposajeno zbadljivko. Francka pa je žalostno zrla v vesele obrazke sošolcev in sošolk. Tedaj se je nekaj v njej pretrgalo na dvoje. Bruhnila je v jok. Razred je onemel. Nihče se ni upal niti dihati. Nande je ves osramočen slekel Franckino jopo ter jo obesil na obešalnik.

*

Snežni metež ni ponehal. Drugi dan je mraz pritisnil še ostreje, burja pa se ni ne za las unesla. Francka je bila tiha. Vse veselje, ves smeh se je potopil v globino modrih oči. Resno, skoraj starčevsko je zrla čez pokrajino, ki se je sem ter tja izvila iz objema snežne metelice.

»Kaj ti je, Francka?« jo je mama spraševala. »Ali si bolna?«

»Nič mi ni, mama, prav nič.«

Mama ji je zopet oblekla toplo jopo.

Ali naj gre v šolo? se je spraševala po potu. Ali se ne bi rajši potepala? Zarila bi se v seno pod kozolcem nad vasjo! Mogoče pa bi šla v cerkev ter tam počakala, da bi zazvonilo poldne?

Zopet jo bodo zasmehovali, zopet bo vodiška Urška. Pred kozolcem nad vasjo se je ustavila.

Slekla bo jopo, jo skrila v seno, nazaj grede pa zopet oblekla. Nihče več se ji ne bo posmehoval.

Tako je rekla, tako je storila.

Joj, joj, kako neznansko, kako strupeno mrzlo je bilo! Tesneje se je zavijala v črno volneno, že močno preperelo ruto. Nič ni pomagalo. Burja je neusmiljeno silila skozi tenko obleko... Tekla je, da bi čimprej dospela v šolo. A poti ni hotelo biti ne konca, ne kraja.

Vsa upehana se je naposled sesedla v svojo klop.

Sošolke in sošolci so bili tihi. Nihče se je ni upal ogovoriti. Vedno so jo vsi radi imeli. Nandetu, ki se je zavedal, da jo je prav on najbolj užalostil, je bilo najbolj hudo. Saj ni mislil nič hudega... Le pošalil se je bil... Kako jo je moralo danes zebsti! je pomislil.

Franckina ličeca so kar gorela.

Po šoli je prav tako dirjala proti kozolcu, kakor zjutraj v šolo. Skoraj brez sape se je ustavila v kozolcu.

A kje je jopa? Kar mraz jo je stresel. Mrzlično je brskala po senu. Roke so se ji tresle, noge so se ji šibile.

Nekdo jo je moral vzeti. Vsa obupana je zrla v goro sena. Burja je žvižgala, mraz ji je silil v kosti. Onemogla se je zgrudila v seno.

O, hvala Bogu, našla jo je, našla... Nihče je ni vzel... Kako, da je prej ni mogla najti? Kdo ve, kako to...

Kako težka in naporna je bila pot v Lešjé! Kar ni mogla pa ni mogla naprej. Kolena so ji klecala, noge so se ji šibile, v glavi se ji je vse vrtelo.

Snežinke so se ji zabadale v vročična lica in oči. Sem ter tja je za nekoliko trenutkov postala, lovila sapo ter se zopet pognala navkreber.

Vsa prepotena in do konca izčrpana je naposled eno uro pozneje nego po navadi prispela domov ter se kar oblečena zgrudila na posteljo.

Ko je prišla proti večeru domov mama, je Francka še vedno ležala oblečena na postelji. Tresla jo je huda mrzlica. Vso noč se ji je bledlo. Venomer je govorila o vodiški Urški, o pustni šemi in ohlapni jopi.

Zjutraj je morala ostati v postelji.

Vsak dan ji je bilo slabše. Prišel je zdravnik ter ugotovil pljučnico.

Mati je vse noči prebedela ob njeni postelji, vse noči je pretrepetala za življenje svoje deklice, ki je bila vedno dobra in ljubka.

Francka je sem ter tja odprla očke ter jo s svojim nebeškomodrim pogledom pobožala, da jo je zbolelo prav do srca.

»Ali bom ozdravela, mamica? Ali ne bom umrla?«

»Ne boš umrla, Francka, ne smeš umreti!«

»Tako rada bi še živela, mamica! Zunaj je že pomlad in kmalu bo velika noč. Če bo še hladno, mi boš kupila novo jopo, kajne mama?«

»Seveda, Francka, lepo novo jopo ti bom kupila.«

Francka je zaprla očke ter zasanjala prelep sen o novi jopi. Takšna bo, kakršno ima njena sošolka, Emica. Tako lepa bo, kožnata, bleščala se bo kakor svila, mehka, gladka in topla bo kakor kožušček od mucke ali zajčka... Nande ne bo nikdar več pel tiste grde pesmi... Začudil se bo, ko jo bo videl v tako lepi jopi. Vsi se bodo začudili... Francka se je nasmehnila...

Samo še enkrat je odprla svoje prelepe oči, samo še enkrat je zašepetala: »Kajne, mamica, tako mehko jopo, kakor je kožušček od naše muce, kajne...?«

Samo še enkrat se je nasmehnila. — Potem pa nikdar več.

UBEŽNIK

OSKAR HUDALES

(Ilustrirala Marja Tratnikova)

VI.

Po strmem, globoko zasneženem planinskem travniku so korakali trije ljudje. Mukoma so prestavljali noge. Sneg je sicer že zmrznil, vendar ni bila površina skorja toliko trdna, da bi jih držala na površini. Stopinje so se jim udirale, suhi sneg jim je lezel v čevlje in se talil zaradi telesne toplote, da so bili v čevljih mokri, ko da bi bredli po vodi. Težko so sopli in znoj jim je polzel po obrazih kljub ostremu mrazu. Hodili so vštric, pa zopet drug za drugim in se tako končno

pretolkli na zgornji rob travnika, kjer se je proti vrhu planine raztezal redek gozd pritlikavega drevja. Zdaj pa zdaj je kateri izmed skrivljenih borov tiho zaječal pod težkim bremenom zmrzlega snega. Drugega glasu ni bilo. Vso prostranost globoko zasneženih vrhov je pokrival gluh, mrzel molk.

Sonce je stalo nizko na zahodu. Bilo je prav tako mrzlo kakor vsa zimska pokrajina, ki so jo obsevali njegovi žarki. Nežno, rahlo rdeča barva je pričela neslišno lesti preko vrhov. Iz dolin so vstajale dolge, goste sence in prihajale vedno bliže. Nad vsem tem pa se je smehljalo negibno, svetlomodro nebo in se na vzhodu topilo v zamolklo modrino daljnega snega.

»Mrzla noč bo«, je dejal eden izmed popotnikov, suh, dolg fant, ki so mu črne oči gorele kakor v vročici.

»Saj ni več daleč do pastirske koče«, je odvrnil drugi. Bil je enako velik in morda ravno toliko star ko prvi, le da je bil v plečih veliko širši.

Le tretji, droban deček, ni rekel ničesar. Krčevito je tiščal roke v žepih, iz zavihanega ovratnika in nizko na čelo potisnjene čepice mu je gledal od mraza zardeli obraz.

»Kako dolgo bomo le hodili še do tja v tem snegu, kaj misliš, Marko?« je vprašal prvi.

»Hm! Težko je reči«, je odvrnil Marko. »Kaj si že upehan, Peter?«

»Jaz še ne, toda Jakca menda že precej daje. Ali ne?« se je Peter obrnil k dečku.

Verbičev Jakec ni odgovoril. Samo odkimal je.

»No, tedaj pa krenimo dalje!« je odločil Marko. »Koča je tamle za vrhom. Neprijetno bo na nasprotnem pobočju, ker bomo morali po strmini navzdol.«

Prišel je stopati dalje. Peter in Jakec sta molče krenila za njim. Zavili so v gozd. Strmina je bila tam bolj položna, pa tudi sneg ni bil tako globok kakor na travniku. Hodili so nekoliko laže. Ko so prišli na vrh hriba, je že nastopala noč. Daljne gore na zahodu so se le neznatno še blestele v zadnji dnevni svetlobi, sem od vzhoda pa se je neslišno tihotapila noč in prižigala na žametastem nebu velike, bleščeče zvezde.

»Ali vidita?« je rekel Marko in iztegnil roko v smeri proti dolini. »Tamle ob robu spodnjega gozda, ona temna senca, je pastirska koča. Prav nič nismo krenili s prave poti, čeprav od te strani še nikdar nisem prišel h koči. Takrat, ko smo sekali v Zaloki, smo prihajali k pastirjem po mleko vedno iz te smeri.«

»Požurimo se!« je vzkliknil Peter. »Do koče moramo priti še preden vziđe mesec. Glejta, nebo že žari na vzhodu. Hajd, Marko, vodi naju!«

Spustili so se navzdol po strmini. Marko se je motil, ko je trdil, da bodo na tej strani težje hodili, kajti sneg je bil tu bolj trdo zamrznjen in jih je povsem nosil. Komaj so to zapazili, že so skoraj stekli po pobočju; sneg je pod čevlji prijetno škripal. Ustavili so se šele pri koči ob robu gozda. Videti je bilo, da že dolgo ni nihče prebival v njej. Sneg okrog koče je bil še cel, mrko in sovražno je sijala črnina iz njenih oken.

Marko je sunil v nizka vrata. Zaječala in zaškripala so sicer, toda odpreti se niso hotela.

»Po tej poti ne pridemo noter«, je menil Peter. »Sicer pa tudi ni potrebno, da bi delali tak strahovit ropot. Bolje je, če vderemo kako okno.«

»Seveda,« ga je porogljivo zavrnil Marko, »da nas bo potem v bajti zeblo ko pse. In končno — ali ne vidiš, da se skozi tako majhno okno ne more nihče splaziti, še Jakec ne!«

Nekaj časa so neodločeno stali pred zaprtimi vrati. Kaj storiti?

»Jo že imam!« je slednjič vzkliknil Marko. »Skozi streho bomo najlaže prišli. Krita je s škodljami.«

Dvignil je Jakca na nizko streho in mu velel:

»Odkoplji sneg in ko prigrebeš do strehe, odtrgaj nekaj škodelj. Pazi, da ne padeš!«

Jakec je najprej z rokami, nato z nogami razgrebel nekaj snega z lesene strehe. Škodlje so se z lahkoto dale trgati. Hreščeč so se lomile.

»Delaj tiše!« je godrnjal Peter pod kapom. »Saj se sliši do Zaloke.«

»Kaj misliš, da je streha iz voska?« ga je zavrnil Jakec in delal dalje. Kmalu je v strehi zazijala široka luknja, skozi katero je zlezel v podstrešje.

»Sem že notri«, je rekel onima spodaj. »Zlezita gor! Tu je temno ko v rogu.«

Marko je pomagal Petru in ko je ta zlezel na streho, je potegnil še Marka za seboj. Kmalu so vsi trije stali v temnem podstrešju.

Peter je izvlekel električno žepno svetilko. V njenem soju so v levem kotu podstrešja zapazili ozko luknjo, ki je vodila v spodnji prostor. Drug za drugim so se po škripajoči lestvi spustili navzdol.

»No, sreča nam je naklonjena!« je vzkliknil Peter, ko se je razgledal po koči. Oprema v prostoru res ni bila kdo ve kaj, a za ljudi, ki so bili vajeni prenočevati v najhujšem mrazu na kozolcih, kjer je burja žvižgala skozi špranje, je pomenila pravo udobje.

Pri sprednji steni je stalo ognjišče, vzdolž leve pa nekak pograd, zbit iz surovih desk in napolnjen z mehkim mahom in listjem. Preko vsega pograda se je vlekla polica, na kateri je stalo nekaj oškrbanih lončenih piskrov. Ob desni je stala skladovalnica suhega dračja. Pastirji ga niso pokurili, zato so ga pustili kar v koči za prihodnje leto.

Kmalu je na ognjišču plapolal prijazen ogenj in razširjal prijetno toploto. Marko je zgrabil velik lonec, spretno snel nerodno ključavnico z vrat, stopil na plan in natlačil snega v pisker.

Ko se je sneg ob ognju stajal, je Peter privlekel iz bisage kos povojenega svinjskega mesa in ga vrgel v lonec.

»Če bi imel kaj jesti,« je rekel Peter, ko so sedli krog ognja, »bi vso zimo ostal tu.«

»Danes si lahko privoščimo malo udobnosti«, je menil Marko. »Jutri nas čaka delo.«

»Hm!« je menil Jakec in stegnil noge proti ognju. »Tako delo! Bolje, da bi ga sploh ne bilo.«

»Glej ga, no!« je vzkipeł Peter in zapičil svoj žgoči pogled v Jakca. »Ali se bojiš?«

»Ne bojim se,« je odkimal Jakec, »toda takega posla nisem vajen.«

»He, dragi moj!« je vzkliknil Marko. »Se ga boš pač moral navediti. Mlad si še in premalo izkušenj imaš. Od česa naj človek dandanes živi? Od miloščine? Saj sam veš, da se od nje živeti da!«

»Je že res,« mu je odvrnil Jakec, »a vendar je to tatvina.«

»Tatvina! Tatvina!« se je razhudil Marko. Samo tedaj je tatvina, če te pri tem zalotijo. In končno — to je najlažji in najbolj dobičkonosen posel. Le zalotiti te ne smejo. Tega sem se naučil, odkar sem brez dela in nihče več me ne prepriča, da nimam prav. Kaj, Peter?«

»Sem popolnoma tvojega mnenja,« je odvrnil Peter. »Čemu bi garal, če se lahko preživiš na drug, lažji način.«

Jakec je molčal. Na to trditev ni vedel odgovora. Čeprav je bila porojena iz izkušenj človeka, ki ga je življenje neprestano teplo, je vendar nedoločeno slutil, da more biti še nekaj drugega, kar daje človeku možnost do pravega življenja. Bil je teh misli kljub vsemu, kar je prestal od onega dne, odkar je bil zapustil berača.

V vednem strahu, da ga ne bi prijeli radi tega, ker je beraču pomagal goljufati, se je izogibal večjih selišč, hodil po stranskih potih, požiral psovke ljudi, katere je prosil za miloščino, trpel glad in zmrzoval. Mnogokrat je ležec v senu na kakem samotnem kozolcu, drgetajoč od mraza, pri najmanjšem šumu nenadoma planil pokoncu in prisluškoval, če ga morda ne iščejo.

Zgodilo se je, da so se mu nekajkrat porodile misli o povratku na dom, toda strah pred kaznijo jih je kmalu zatrl. In čim bolj se je čas oddaljeval od dneva njegovega pobega, tem večjo si je predstavljal kazen, ki bi ga zadela. Ne, zanj ni bilo več vrnitve. Njegova pot je vodila samo naprej. Naj bo trpljenje še tako veliko, ko pride pomlad, bo začel novo življenje. Samo v tem upanju je prenašal dolge dneve.

Nekega dne pa — ga je sredi samotnega polja obšla slabost. Ni mogel več dalje. Sedel je v sneg. Morda bi tam zmrznil, da nista prišla mimo Marko in Peter, ga dvignila, odnesla v bližnjo vas ter ga okrepčala. Med potjo jima je razodel vso svojo zgodbo.

Tedaj sta ga povabila, naj gre z njima. Ni vedel, kaj je njun posel in tudi izpraševal ju ni o njem. Bil je vesel, da je našel družbo in se je njune ponudbe oprijel kakor utopljenec slamnate bilke. Šele v neki gostilni, kjer sta izmaknila večjo vsoto denarja, je spoznal, s čim se pečata.

To ga je neprijetno dirnilo, toda zapustiti ju ni hotel. Iz hvaležnosti, ker sta ga rešila in ker se je samevanja strašno bal.

Bo že nekako — do pomladi. Morda pa delata celo prav?

To vprašanje ga je dolgo mučilo in nikdar ni mogel najti nanj pravega odgovora. Tako tudi tisti večer v pastirski koči.

Ali se sme živeti tako življenje? Ne! A zakaj zopet ne? Ah, kdo bi se mučil s takimi vprašanji.

Potegnil je z roko preko čela, kakor bi hotel odpoditi te nevšečne misli, in suho vprašal: »Kaj naj tedaj storim jutri?«

»Čakaj, povem ti po večerji.«

Umolknili so in se vdali vsak svojim mislim. Gledali so v plapolajoči ogenj, se z užitkom predali njegovi blagodejni toploti in poslušali kлокotanje vode, ki je vrela v kotlu.

Ko je bilo meso kuhano, ga je Marko pravično razdelil, dodal vsakemu še plat kruha.

Najedli so se do sitega in Peter je predlagal:

»Naložimo še na ogenj, da bo delj časa toplo, nato pa se zarijmo v listje. Ležec se tudi lahko kaj pomenimo.«

Marko in Jakec sta ga rada ubogala. Utrujena telesa so terjala svoje in ko so legli, so se gotovo bolje počutili ko bogatini v svojih pernících. Tedaj je Marko pričel razvijati načrt za prihodnji dan in odkazal Jakcu njegovo nalogo.

Dolgo so se razgovarjali s pritajenimi glasovi. Slednjič je pričelo njih govorjenje pojemati kakor ogenj na ognjišču in ko je končno ugasnila še žerjavica, so zamrli tudi njih glasovi.

Ves prostor v koči se je prelil v veliko tišino zimske noči.

(Dalje prihodnjič.)

KRISTUS IN SV. PETER V BELI KRAJINI

LOJZE ZUPANC

(Ilustriral Slavko Pengov)

Ko je še Kristus hodil po svetu, je pripotoval s sv. Petrom tudi v Belo Krajino. Pod noč sta se namahnila v samotno kajžo in poprosila prenočišča. Gospodinja je nekaj godrnjala, gospodar pa ju je vzel pod streho.

Ponoči je gospodinja vstala, vzela v roke gorjačo in odšla k peči, kjer sta na klopi ležala Kristus in sv. Peter. Bila je jezna, da se je morala popotnima umakniti od tople peči in zato je nekajkrat močno udarila svetega Petra po hrbtišču.

Ko sta zjutraj vstala, je Kristus povprašal spremljevalca:

»No, sveti Peter, kako si spal?«

»Dobro, Gospod«, odgovori sv. Peter. »Samo tepen sem bil ponoči.«

Kristus ničesar ne odgovori. Napolita se dalje. Pod večer drugega dne ju je pot spet zanesla v isto hišo. Spet sta zaprosila prenočišča pri dobrem gospodarju. Gospodinja je nekaj godrnjala, gospodar pa ju je vzel pod streho.

Preden sta legla k počitku, je sveti Peter zaprosil:

»Gospod, menjajva prostore. Rad bi tamkaj spal, kjer si Ti sinoči.«

»Naj se zgodi po tvoji volji,« je odgovoril Kristus in legel na Petrovo ležišče.

Ponoči je gospodinja vstala, vzela v roke gorjačo in odšla k peči, kjer sta ležala trudna popotnika.

»Sinoči jih je dobil ta na tej strani, danes jih dobiš ti!« je ježno zagodrnjala in močno udarila nekajkrat po — svetem Petru.

Ko sta zjutraj vstala, je bil Kristus tiho. Sveti Peter pa se je nakremžil: »Gospod, spet sem jih dobil z gorjačo!«

Kristus se je nasmehnil in odgovoril:

»Česar sebi ne privoščiš, drugemu ne dajaj. Bi ležal tamkaj, kjer si sinoči, bi bil samo enkrat tepen...«

SVIREC POVODNEGA MOŽA

LOJZE ZUPANC

(Ilustriral Tone Kralj)

V gorjanskih rebrih je mlad pastir pasel ovce. Nekoč je izza vrha Svete Gere pridivjala nevihta in mlada ovčica iz pastirjeve črede se je odmeknila in izgubila v prostranem bukovju. Pastir je nagnal čredo v stajo, sam pa se je napolnil v gozd iskat izgubljeno ovčko. Po dolgem, utrudljivem iskanju jo je našel. Zadel si je mlado blejče na ramo ter se namahnil proti svoji koči. Toda spotoma ga je vlovila noč. Niti koraka ni mogel dalje, zato je legel pod staro bukev pokraj gorjanskega jezera in zaspal.

Sredi noči ga je zbudila lepa pesem. Odprl je oči in zagledal lepoto: ob jezercu so rajale same gorjanske vile, na mahoviti skali, pokraj jezerca pa je čepel sluzasti povodni mož in piskal na piščalko, iz katere je prihajala poskočna pesem. Komaj je odjenjal, že so ga vile, ki jim je bilo še do plesa, obstopile in zaprosile:

»Zasviraj nam pesem, možiček povodni,
zapiskaj na svojo piščalko
veselo pesem vrtalko ...«

Ker pa se je povodni mož Zelenec le še nekaj predomišljal in obotavljal, so se uvrstile v krog okoli njega in zapele s srebrnim glasom:

»Zapiskaj nam, ljubi Zelenec,
zasviraj nam pesem, povodni možiček,
zapoj, zeleni naš striček ...«

Zdajci je povodni mož dvignil piščalko k ustnicam in zapel:

»Piskaj, poj, igray svirel,
da bo vsak se zavrtel;
naj bo trobast,
naj bo šobast,
naj bo mator ali mlad,
vrti naj se ko kolovrat!«

In vile so zaplesale prekrasno kolo.

Pastirju pa se je zdela pesem povodnega moža od sile smehotna; zasmeljal se je na ves glas.

»Huuuu, človeški glas!« je zatulil Zelenec in na nos na vrat štrbunknil raz visoke skale v jezerce. Tudi prestrašene vile so se potopile v vodo. Pastir pa je skočil na mahovito skalo in začuden zrl za izginulimi.

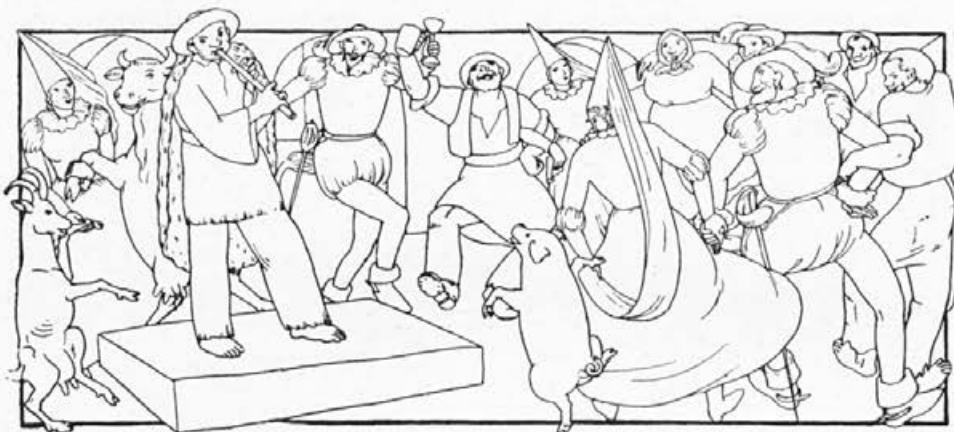
Tačas se je jutrnja zarja utrnila za vrhom Svete Gere. Že je hotel oditi dalje, ko je na skali ugledal piščal, ki jo je bil tamkaj pozabil sam povodni mož. Pobral je svirel ter odhitel k svoji čredi.

Še tisti dan je nagnal ovce v dolino, ker se mu je za malo zdelo, da bi bil še nadalje pasel čredo, ko je vendar imel piščalko samega povodnega moža.

Prišedši v vas, je dvignil piščalko k ustnicam in zapel:

»Piskaj, poj, igray svirel,
da bo vsak se zavrtel;
naj bo trobast,
naj bo šobast,
naj bo mator ali mlad,
vrti naj se ko kolovrat!«

In zgodilo se je čudo: čreda ovac je pričela plesati, iz hlevov je planila gôved in zaplesala, iz bajt pa so se vsuli otroci, starčki, možje in žene in dekleta in fantje in so plesali, plesali, plesali... Svirel povodnega moža je vse nagnala v divji ples. Plesali so do večera, ko jim je bilo dovolj in so pastirja milo zaprosili, naj pojenja piskati. Vsi utrujeni od plesa so plegli in se odpočivali tri dni in tri noči. —

Novica o pastirjevi čudežni piščalki pa se je raznesla po vsej Beli Krajini. Takrat se je krupeljski graščak poročil s hčerko bogatega sosedu iz smuškega gradu. Pripravil je veliko pojedino, za godca pa je povabil pastirja s čudežno piščalko. Le-ta je prišel, dvignil piščalko k ustnicam in zapel:

»Piskaj, poj, igray svirel,
da bo vsak se zavrtel;
naj bo trobast,
naj bo šobast,
naj bo mator ali mlad,
vrti naj se ko kolovrat!«

In zaplesali so svatje v veselo kolo. Toda tudi živina je čula pesem iz pastirjeve čudežne svireli. Vsa gôved, ovce, konji, pujski, kokoške in račke pa dekle in hlapci s pristave so priplesali v grajsko sobano med svatovstvo. Bil je direndaj, da še nikoli takšen!

To pa se je ošabnemu graščaku le za malo zdelo, da je pastirjeva pesem privabila med imenitne svate tudi konjske hlapce in kravje dekle in pujske in podoben nebodigatreba. Nagnal je pastirja pred stroge sodnike in ga zatožil. Sodniki so pastirja obsodili na smrt.

Ko je že stal pred krvnikom, so ga še vprašali, kakšna je njegova zadnja želja. On pa jih je poprosil, naj mu samo še enkrat dovolijo zapiskati na njegovo svirel. Kaj so hoteli? Niso mu mogli odreči zadnje želje in dali so mu piščalko.

On pa je dvignil piščalko k ustnicam in zapel:

*»Piskaj, poj, igray svirel,
da bo vsak se zavrtel;
naj bo trobast,
naj bo šobast,
naj bo mator ali mlad,
vrti naj se ko kolovrat!«*

In pesem iz svireli je vse sodnike nagnala v divji ples. Plesati so morali do poznega večera. Ko so že povsem onemogli, so zaprosili pastirja, naj prejenja. On pa si je prej izgovoril, da so ga pomilostili, potem je spravil piščalko v malho in odšel po svetu.

Le kje sedaj hodi, tega Belokrajinci ne vedo! — — —

svirel = piščalka; trobast = šobast; blejče = ovčica; mator = star in bolan.

MOJA MATI

F R A N R O Š

*Kadar se mati
moja nasmeje,
sreča v srcé mi
zlata zaveje,
vsega me boža,
vsega me greje,
sonce z nebá mi
sije svetleje,
lepše cvetijo
rože in veje.*

*Kadar nam v hiši
lakota stoče,
takrat pa mati
moja zajoče,
njene solzé so
svete in vroče,
sonce ugaša
svetlo sijoče,
srce umreti
v žalosti hoče.*

*Ko bom jaz velik,
tákrat ne bo ti
jokati treba!
Z močno rokó ti
žalost preženem,
da ti ne zmoti
nič več smehljaja
in na vse poti
troši le srečo
sončno nebó ti!*

CiCiBANOV&ROD

KMET IN MEDVED IN LISICA

CVETKO GOLAR

(Ruska pravljica)

Kmet je obdelal svoje polje, pa pride k njemu medved in pravi: »Kmet, požrl te bom!«

Kmet odgovori:

»Počakaj malo, medved, nikar mi ne stori hudega! Glej, ravno sem repo vsejal in tebi bom dal vse, kar bo zraslo zgoraj, zase bom obdržal le korenine.«

»Dobro«, pravi medved in steče v gozd.

Jeseni gre kmet na polje po repo in iz goščave prilomasti medved. Reče: »No, kmet, zdaj pa deliva!«

»Prav tako, brlogar«, pravi kmet. »Ti dobiš vse, kar je zgoraj, jaz obdržim zase le korenine.«

In dá medvedu vse repno perje. Medved je bil s tem zadovoljen. Kmet pa naloži svojo repo na voz in jo pelje v mesto na semenj.

»Kam pa greš, kmet?«

»Glej ga, ti si, rjavček! V mesto se peljem, da prodam svoje korenine.«

»Daj mi eno pokusit!«

Kmet dá medvedu repo. Medved jo vgrizne in zarenči: »Kmet, ti si me goljufal! Tvoje korenine so sladke, moje perje pa je grenko! Ali drugič boš dal meni korenine, ti pa obdrži tisto, kar je zgoraj!«

»Prav«, reče kmet in poseje pšenico.

Pšenica je dozorela in bil je čas žetve. Kmet požanje žito, ga zmlati, zmelje in speče kruh, medvedu pa zopet ni nič ostalo.

»Veš kaj, kmet, zdaj sem pa v resnici hud! Ne hodi mi v gozd, sicer te bom raztrgal!«

Pride zima. Kmet si ne upa v gozd po drva, skuril je klop in mizo. Nazadnje je vendarle moral v gozd po drva.

Vozil se je čisto tiho in skrivaj, pa nenadoma mu pride lisica nasproti. »No, kaj je, kmet? Zakaj se pa tako tiho plaziš po gozdu?«

»Veš, medveda se bojim! Hud je name, pa me hoče raztrgati.«

»Kaj mi daš, pa ti pomagam iz stiske?«

Kmet reče lisici: »Pomagaj mi, pa ti rad dam deset kokoši!«

»No, dobro! Nič se ne boj, pripravi drva, jaz bom pa šla med tem skozi gozd. Ako me sreča medved in vpraša, kaj je novega, mu bom rekla, da gredo lovci nad volkove in medvede.«

Kmet gre na delo. Nenadoma pridere medved in zakriči nad njim: »Hej, stariha, kaj pomeni ta ropot?«

Kmet odgovori: »Lovci gredo, da polove in pobijejo vse medvede in volkove.«

»Oh, ljubi kmet, nikar me ne izdaj, skrij me pod svoj voz!«
Kar zavpije lisica od daleč: »Hej, kmet, ali ni pri tebi nič volkov in medvedov?«

Kmet odgovori: »Nič jih ni!«

»Kaj pa imaš pod vozom?«

»Ali ne vidiš, da je hlod?«

»Hlod je to? Hlod mora ležati na vozu in mora biti privezan.«

Medved zašepeta: »Hitro me deni na voz in me priveži z vrvjo!«

Kmet si ni dal tega dvakrat reči, položi medveda na voz in ga trdno zveže. Potem pa vzame sekiro in ga ubije.

Sedaj pride lisica in vpraša: »Kje imaš pa medveda?«

»Na vozu leži mrtev.«

»No, kmet, pojdiva k tebi domov, da obračunava!«

»Pa pojdiva, tam te lepo pogostim, draga lisical!«

Lisica gre s kmetom na dom, tam jo pogosti z mlekom, jajci in sirom. Potem se lisica poslovi, in kmet ji da obljubljeni plačilo. Da ji vrečo, v njo pa ni spravil deset kokoši, kakor ji je obljubil, temveč dva psa. Lisica vzame vrečo, jo vleče na polje in tam jo odveže. Kar planeta iz nje dva psa. Lisica urno zbeži, teče na vso moč v goščavo in je bila še vesela, da je odnesla zdravo kožo.

ZVONČKI

FRANCE DEMŠAR

Na ulico že lega mrak. Električne luči že gore. Ljudje hite mimo hiš. Vsem se mudi domov. Iz megle tako neprijetno prši. Mali Branko stoji ob veliki hiši in ne ve, kaj bi. V rokah drži šop belih zvončkov in roka se mu trese. Že ves popoldan jih ponuja, a nihče jih ne mara. Zvončkov je sedaj toliko vsepovsod!

Čuj, kaj se niso odprla vrata za njegovim hrbtom?

Branko se umakne in ozre. Čez prag stopa lepa gospa. V levici stiska k sebi belega kužka, v desnici nosi dežnik. S težavo odpre dežnik in stopi na ulico.

»Ali bi zvončkov?« zatrepeta Branko.

»Drugič, mali, drugič!« odgovori gospa.

»Vse vam dam za en dinar!« prosi mali.

»Saj vidiš, da ne morem. Obe roki sta mi polni!« odhiti lepa gospa. Branko gleda za njo in preloži šopek v levico. Prsti desnice so mu že trdi od mraza. Povesi glavo in odhiti domov.

Zunaj je že noč, ko dospe v svoj dom pod zemljo. Očeta še ni. Morda pa je našel delo in se vrne smejoč in dobre volje. Tudi sestrice še ni. Tudi ona je odšla v mesto ponujat zvončke. Branko je sam, čisto sam. Ne, ni sam! Tam z omarice gleda nanj materina slika. Gleda ga in smehlja se.

Branko se približa sliki in zašepeta: »Pa jih ti vzemi, mamical!«
In potrese bele zvončke pred sliko mamice.

DEKLICA S PISKRČKOM

LOJZE ZUPANC

(Belokrajinska)

Ubogi deklici je umrla mamica. Zapustila ji je piskrček in drugega nič. Deklica je vzela piskrček in odšla po svetu. Pride v gozd. Povezne piskrček in leže podenj, da se odpočije.

Kmalu pribrenči muha:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica! Le pojdi še ti noter!«

Komaj zleze muha pod piskrček, že se privleče od nekod pajek:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica in muha Primaruha! Le pojdi še ti noter!«

Komaj se skrije pajek pod piskrček, že priskaklja miška:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica in muha Primaruha in pajkec Križavček! Le pojdi še ti noter!«

Komaj smukne miška pod piskrček, že priskaklja zajček:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica in muha Primaruha in pajkec Križavček in miškica Glodačica in zajček Dudeldajček! Le pojdi še ti noter!«

Komaj počene zajček pod piskrček, že se prihuli odnekod lisica:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica in muha Primaruha in pajkec Križavček in miškica Glodačica in zajček Dudeldajček! Le pojdi še ti noter!«

Komaj se stisne lisica pod piskrček, že prilomasti medved:

„Kdo je notri?“

»Jaz uboga deklica in muha Primaruha in pajkec Križavček in miškica Glodačica in zajček Dudeldajček in lisica Tatica! Glej, le zate, medvedič, ne bo pri nas prostora nič! Si pač prevelik ti Robavs, si pač pretežek Godrnjavs!«

Medved pa hud, od nejevolje zamomlja in sede kar na piskrček. Piskrček se je zdrobil, skočili so izpod črepinj: uboga deklica in muha Primaruha in pajkec Križavček in miškica Glodačica in zajček Dudeldajček in lisica Tatica. Prijeli so se za roke in zaplesali okoli Rjavčka.

Zdrobil se je lonec — zdaj je pripovedke konec!

VESELJE NA DOBRAVI

7. RIBIČIČ

170. Z. 1. 1900. MREKAR

Bim, bam, bim, bam“, beli zvonček zazvonklja. „Trari, trara“, rumena trobentica zatrobenta. Zajček z uhlji postrize, debelo pogleda, zagodrnja: „Kaj pa tako danes zvonklja? Kaj pa danes tako trobenta?“

Pa je še zajkica iz grmovja pokukala, prisluhnila, možičku zajčku povedala: „Preljubi moj možiček, prelepi moj zajček, to je zvonček, ki zvonklja, in trobentica, ki trobenta. Pomlad bo vsak čas v deželo prišla!“

„Joj, prejoj“, prestraši se zajček. „Midva pa tu govoriva, brez dela pred grmom čepiva! Ha, hitiva, da ne zamudiva!“

In sta zajček, zajkica domov stekla, naramni koš na dan privlekla. Ga je zajkica na ramo dala, počasi za zajčkom pot je ubrala. Sta dolgo hodila, nikjer počivala. Šele zjutraj, ko je zarja zažarela, sta v vas dospela. Tam sta poiskala kokošnjak. Sta potrkala, poklicala: „Oj, petelin, korenjak!“

Skozi špranjo petelin pokuka, zagodrnja: „Kaj pa hočeta vidva?“

„Midva po pomladansko jajce sva prišla, ki nam ga je lani obljubila tvoja gospa. Po vsej dobravi že trobenta, po vsej dobravi že zvonklja. Še malo in pomlad bo k nam prišla“, odvrne zajček.

„Glej, glej, po jajček sta prišla?“ se zamisli petelinček. „Pa sem mislil, da še zima ni odšla. Glejte, glejte, vse prehitro čas beži!“

Se petelinček obrne, zakriči: „Kikiriki, kje neki grahka, žena moja preljuba, tiči?“

Iz kokošnjaka se ženka grahka oglasi: „Saj sem tu! Zakaj neki možiček moj zlati tako gromozansko kriči? Kaj pa je? Ali kje gori?“

Cop, cop, se je grahka skozi vrata prizibála, začudena obstala. Z enim očesom je gledala svojega moža, z drugim pa ostala dva.

„Kaj pa hočeta vidva? Zakaj se tod potikata?“

„Po jajce sta prišla, ki si ga obljubila. Pa si seveda pozabila!“ jo petelinček okrega in strogo pogleda.

„Joj,“ se grahka prestraši, „saj sem res pozabila, kar sem lani obljubila! Čemu pa jajček bosta rabila?“

Zajkica odgovori: „Ga bova z barvo rdečo, modro, zeleno pokrila, velikonočni pirk naredila.“

Se petelin razkorači, zakriči: „Kikiriki, le hitro grahka jajček znesi, zajčku ga prinesi!“

Grahka je zastokala, zajókala: „Taki ste možki vi! Kar znesi in prinesi! Saj še nisem kokodajsnila, ne gnezda si pripravila!“

Se petelinček zares razjezi: „Kokoko! Pa zakokodajsaj lepo in gnezdo pripravi gorkó! Nam se mudi!“

Grahka je še malo godrnjala in mrmrala, potem pa šla je gnezdo gret. Tam je zastokala, zajokala: kokodek, kokodek.

Petelinček je medtem pred vrati stal, zajčka po novicah spraševal.

„Kaj je novega na dobri?“ je vprašal. „Ali so že vsi vstali?“

„O, še ne!“ odurne zajček. „Živali vse še spe! Pa jih bomo že zbudili, na dobrovo privabili!“

„Kaj pa lisica, zvitorepka? Ali se še okrog potepa?“

„O, še, še! In strašna je! Nam je lani odnesla mladičke tri!“ zajkica zaihti.

„Kokoko! Tako?“ se petelinčku zablistajo oči. „Če jo kje srečata, povejta ji to: Tebe s kljunom bo petelin korenjak, če prideš še kdaj ponoči v kokošnjak!“

„Če jo bova srečala, bova že povedala!“ obljubi zajček in si misli: „Jaz že ne, preostre lisica ima zobe!“

„Pa še ptičkom povejta, naj nikar več k nam ne hodijo! Pozimi sem dovolil to, naj bo! Ali zdaj je tudi za nas hudo! Vsak naj se svojega doma drži. Mi bomo imeli s piščeti čez glavo skrbi! Ne bomo še tujim lenobam hrane dajali! Časi so težki postali.“

„Povedala bova in sporočila!“ zajček z glavo pokima.

„Kokodajs, kokodajs,“ se grahka v kokošnjaku oglasi, „koliko imam skrbi! Pa kako je to hudó! Komaj prvi jajček znesem, že ga odnesó!“

„Aha, pridna grahka je že znesla jajček!“ reče zajček.

In so zajček, zajkica in petelin korenjak hitro šli v kokošnjak. Tam so jajček položili v zajkin oprtnjak. Potem sta se zajkica in zajček zahvalila, lepo se poslovila, petelinčka in grahko gledat pisan pirh še povabila.

„O, saj bi prav rad prišel! Pa tudi grahko rad bi s sabo vzel“, odvrne petelinček. „A med potjo bi morda lisico zagledal.“

Takoj bi z njo se skregal, ji za vrat tatinski skočil. Tako bi se jaz razjezil, da bi od jeze kar počil! Grahka bi sama ostala, za menoj, korenjakom, žalovala. Zato midva ostaneva rajši doma!“

Še enkrat sta zajček in zajkica rekla hvala in pot proti domu ubrala. Med potjo se je zajkica zamislila in vzdihnila: „Hm, ta petelinček! Kak junak!“

Zajček se namrdne in odvrne: „Kaj misliš, da zares je tak? Če zagleda lisico, prvi zbeži! Se lisice še bolj boji ko ti!“

Zajkica molči, a si misli: „Tak že ni petelinček, kakor si ti!“

Medtem pa je jajček rasel in rasel. Ko sta zajček in zajkica prišla domov, je že oprtnik prerastel. Zajček in zajkica sta ga vesela položila na tla. Bil je večji ko ona dva.

„Holadrijo, holadri!“ se zajček razveseli. Potem je barve in čopič poiskal, zajkici svoji dejal: „Jaz, tvoj zajček, bom zdajle slikal ta jajček, rdeče, rumeno, modro, zeleno! Ti pa zajkica, ženkica, pojdi sosede buditi. Naj pridejo vsi pomlad proslaviti!“

Zajkica je ubogala, se koj odpravila. Na prvi griček je potrkala:

„Krtrek, krtrek, ali spiš?“

„Kako naj spim, če me budiš, me spati ne pustiš“, se krt izpod zemlje oglasi. Potem pa malo po zemlji pobrska in smrček črni ven pomoli: „Kaj pa je? Zakaj si prišla me buditi?“

„Prišla sem te buditi, da prideš danes pomlad počastiti!“ zajkica odgovori in čez dobrovo hiti.

Tam pod grmom je ježkov dom. Potrka zajkica na vrata: „Rom-pompom!“

Ježek si mane oči, potem pa se oglasi: „Poglej no, kdo trka, ježkica, ženkica!“

Ježkica, ženkica nekaj momlja in godrnja, potem pa le pogledat gre: „Zajkica je!“

„Kaj pa hočeš? Ali jo lisica podi? Ali jo lovec lovi?“

„O, ne,“ zajkica odgovori, „mene lisica ne podi in lovec ne lovi! Prišla sem vaju buditi, da prideta danes pomlad počastiti.“ In že je zajkica v gozd zdrvela, do brloga botra jazbeca dospela.

„Tok, tok, tok“, na vrata potrka.

Jazbec v brlogu jezno zahrka: „Kdo trka?“

„Jaz sem“, zajkica pove. „Vstani, zaspane! Pomlad v deželo že gre! Prišla sem te buditi, da jo prideš počastiti!“

Zajkica odgovora ne čaka, hitro naprej zdrvi. Kamor pride, zaspance budi. Polhe iz dupel, čebele iz panjev kliče in vabi, še murnčka-godca predrami. Nazadnje pred domom strica medveda se ustavi. Po vratih popraska, poškrbljá.

„Kdo pa po naših vratih štrkljá?“ medved v svojem domu zagodrnja. „Le hitro izgini, kdor že si, da ti ne polomim s šapo vseh kosti! Ali pa te pohrustam hitro tako, da te nikjer nič več ne bo!“

Ustraši se zajkica: „Ojej, ojej, nikar me striček ti ne pojej! Saj te nisem prišla dražiti. Le pomlad proslavljat sem prišla te vabiti! Zunaj že beli zvončki zvonkljajo, zlate trobentice že trobentajo. Smo jajček pomladni dobili, ga bomo lepo okrasili, rdeče, rumeno, modro, zeleno!“

„No, no, no“, zabruna striček medved. „Če je tako, pa naj bo! Ne bom ti s šapo polomil kosti. Ne bom te pohrustal tako, da te nič nikjer več ne bo! Samo še malo se bom pretegnil, vse štiri noge prav malo še raztegnil. Od ležanja me še vse boli. In vse zaspane imam še oči. Ta čas pa vse pripravite, da bomo veseli pomlad sprejeli!“

„Pa ne zamudi, striček!“ se zajka poslovi in proti domu hiti.

Tam je že vse pripravljeno. Jajce je poslikano, pobarvano. Rdeče, rumeno, modro, zeleno. Zvončki na dobravi že zvonijo:

„Bim, bim, bam, pridite vsi pomlad pozdravit k nam!“

Trobentice rumene trobentajo: „Triri, trara, pridite, pridite, pomlad je že prišla!“

Že gostje prihajajo z vseh strani. Po vsej dobravi jih kar mrgoli. So peš prišli, po zraku prifrčali, nekateri pa po vejah priskakljali. Nazadnje še cič, coč, cač, je prilomastil striček medved in privlekel s sabo bas.

„Da ne bo dolgčas!“ je dejal in „hohoho“, se zasmel.

ve zvezáli, veselo zvonili. Trobentice pa so kar same na vso moč trobentále. V zraku so se čmrlji in čebelice zibále, na drevju ptičke prepevále.

Bilo je tako lepo, da je še sveti Jurij belca ustavil. Belca ustavil, godce in pevce pozdravil, ko je čez dobrovo vihral, zimskega zmaja pred sabo gnal.

K J E ?

SREČKO KOSOVEC

Kje je zvonček? — Tam na mahu
ziblje se in spava.

Kje vijolica sestrice? —

V skritem grmu diha v strahu.

Kje trobentica? —

Nanjo deček poigrava.

Kje je dete? — Žarki zlati
z njim igrajo se na trati.

DOGODIVŠČINE PEPČKA-ROKODELČKA

VI. HOČE POSTATI

V SO ZIDALI NOVO . NAJPREJ SO
GLOBOKO , JO NAPOLNILI Z IN VANJO
USULI 10 APNA. TAKO SO APNO. GAŠENO
APNO SO Z JEMALI IZ IN GA MEŠALI Z
IN DROBNIM . NASTALA JE MALTA. V SO
JO ODNAŠALI , KI SO ZIDALI Z . KO SO
DOZIDALI , SO POLOŽILI NA ZID ZA TLA
1. NADSTROPJA. NATO SO DALJE, METALI
Z MALTO MED , MERILI S , TOLKLI S PO
. MALTO IN SO JIM NOSILI ZIDARSKI .
ZA MALTO SO IMELI , ZA OPEKO PA .
KO SO DOZIDALI TUDI **1.** NADSTROPJE, SO

POLOŽILI NA TRAMOVE ZA . NA TRAMOVE
 SO Z ŽEBLJI . NA LETVICE SO ZA-
 ČELI POLAGATI STREŠNO . RAVNO TEDAJ JE
 PRIPELJALA . ISKALA JE MOJSTRA. BIL JE
 NA KONCU . PEPČEK IN STA ŠLA PO
 NA IN MATI JE REKLA : „TALE MOJ BI
 RAD POSTAL .“ „HM!“ DE . „KAJ PA ZNA
 VAŠ ? NO, VIDELI BOMO! , HITRO SKOČI DOLI
 NA PO STREŠNO ! ČE SE HITRO VRNEŠ Z ,
 BOŠ !“ „BOM!“ PRAVI . STOPI NA ROB
 IN SKOČI DOLI „JOJ!“ ZAVPIJETA IN IN STE-
 ČETA PO DOLI. K SREČI JE SKOČIL NA
 IN SE SAMO MALO PO IN POPRASKAL.
 „NO“, REČE , „TA ŽE NE BO !“ VSE TO JE
 VIDEL , KI JE IMEL SVOJO TAM BLIZU. „KAR
 K MENI V NAJ PRIDE. JAZ RABIM .“ PEPČEK
 JE TAKO POSTAL BRIVSKI .

(Se nadaljuje.)

VELIKONOČNO DARILO

M. PAULIN

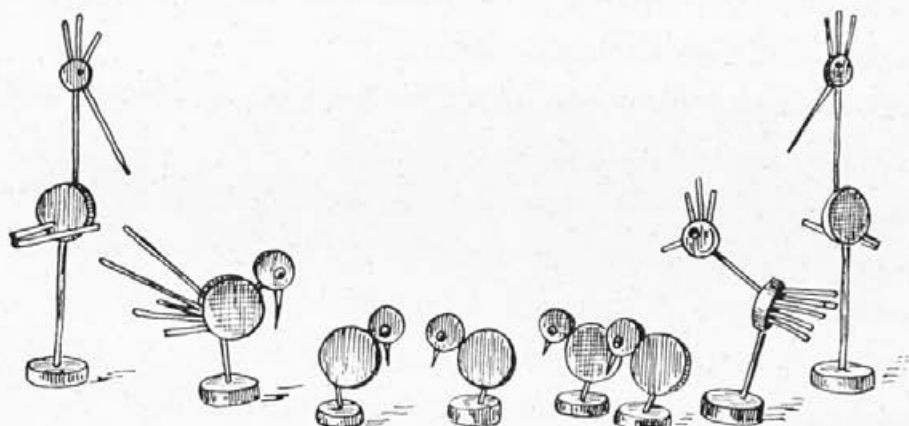
KMALU BO POMLAD ZELENA PRIŠLA TEŽKO ZAŽELJENA. CVETJE V ZEMLJI KOMAJ ČAKA, DA NA SVETLO PRIKORAKA. VELKONOČNA BO NEDELJA, DAN POMLADNEGA VESELJA.

TONČEK VSE TO PREMIŠLJUJE IN NAČRTE SVOJE KUJE: RAD BI MAMI DAL DARILO, KI BI JO RAZVESELILLO.

PO ZAMAŠKIH STARIH SEŽE, V PLOŠČICE SI JIH NAREŽE, VANJE VTAKNE PALICE — RABLJENE VŽIGALICE. TO UMETNOST NI VELIKA, KAKOR JASNO KAŽE SLIKA.

KMALU ZBRANA JE DRUŽINA KOKODAJŠ IN PETELJNA, PIŠČET DROBCENIH KOPICA — TONČKU KAR ŽARIJO LICA! ENONOGA MODRIJANKA ŠTORKLJA TUDI NAJ NE MANJKA.

TONČEK VRISKA: JUHUHU! — DÁ NA KROŽNIK ŠOP MAHŮ, NANJ POSTAVI KOKODAJCE, K VSAKI PA ŠE MAJHNO JAJCE, KI ZA DINAR ALI DVA MU SLAŠČIČAR PRAV RAD PRODA. TO BO MAMICA VESELA! RADA TONČKA BO IMELA!

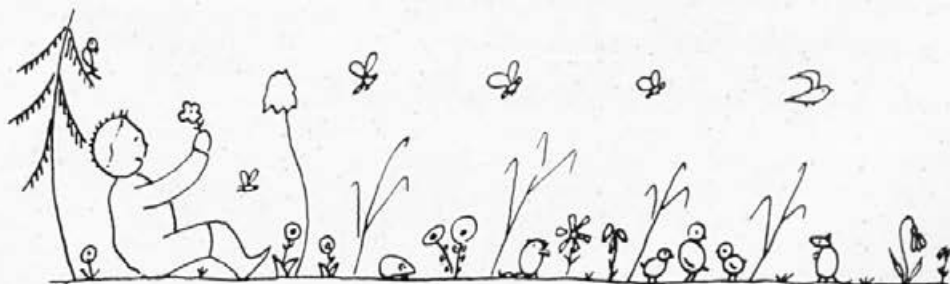

DETE NA TRATI

SREČKO KOSOVEC

*Ko je sonce posijalo,
se je dete nasmehljalo
in razkrililo ročice
v zrak, kjer plavale so ptice;
šum borovcev poslušalo.*

*Ptičice so mu zapele,
rožice so zadehtele,
zašumeli so gozdovi;
božali so ga vetrovi,
drobno dete je zaspalo.*

Črke se kregajo.

Otrociči E, i, o, a, so se skregali in stepli, mali Majdi rekli: „Mi ne bomo nič več skupaj hodili, za roke se nič več vodili!“

„Jax rje ne! Ne bom več hodil s bratcem E!“ dejal je A.
„Kakor hruška glavo E ima!“

„Jax pa s tabo ne! Odvrne E. Je tvoja glava kot krompir. Bom vsaj imel pred tabo mir! Pa tudi suha prekla i naj mene na miru pusti!“

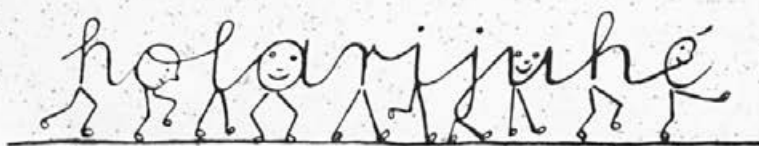
Saj bom, hihi,“ se i oglasi. Maram za tebe tako, kakor za brata o, ki ima ko kiska limona glavo!“

„Pri tebi pa še glave ni!“ se o jexi. „Kaj ti si svojo proda, ki mu deček v glavo kaplja!“

„Molči, kiska limona, ti!“ a zakriči. „Ne maram jax ne xate, ne za ostale brate!“

Ko Majda to je videla, ko Majda to je slišala, se močno razjexila in odgovorila: „Bom pa druge črke na prosila, v našo hišo povabila. Vas bodo za roke držale, na sprehod poredneže peljale!“

In so res druge črke prišle,
prijele otrociče za roke
in s njimi takole xaplesale:

DOMA in po SVETU

GOSPOD JE VSTAL!

Božidar Jakac: Procesija

Dan je premagal noč, radost prihaja v deželo. Ptički se vračajo in vaške gmajne so že polne otrok, rajajočih in veselečih se sonca in življenja. Saj sonce je življenje!

Lep je božič, ljubki so njegovi običaji, velika noč pa je veličastna in v našem narodu vkoreninjena s številnimi, pomembnimi in prelepimi navadami. Slovani, ki smo dolga stoletja ječali pod tujim jarmom, smo za muke Kristove vse bolj dozvetni kot mnogi drugi narodi, zato je med nami na veliki teden toliko resnobe in ob vstajenju toliko veselja.

Veliki teden prične s cvetno nedeljo. Tedaj se po cerkvah blagoslovljajo oljčne vejice in butare. Z butarami ima predvsem mladina na kmetih veliko veselje. Že nekaj dni prej nabirajo otroci potrebne veje, ki jih večji njihovi bratje ali očetje zvežejo v debele butare, ponos vsakega dečka in

mladeniča. Še mestnim otrokom morajo zdaj delati pisane butarice, da jih poneso v cerkev k blagoslovu. V Ljubljani cvete kupčija z butaricami kaj bogato. Pa kmečki otrok bi se tem butaram le smejal.

V pravo butaro pridejo po tri bezgove šibe, tri leskove, tri drenove, tri dobroletovne pa številne mačice in brinje. Vmes se pričvrstijo rdeča jabolka in včasih tudi rumene pomaranče, vse se opleta z bršljinom ter s pisanimi trakovi. Čim večja je butara, tem bolj se fant z njo postavi. Vrh butare krasi košato brinje. Drugo, brinjevo vejico pa nosijo poredneži še posebej v rokah, da pošegečejo prijatelja po vratu ali po nogah. Neredko se nekateri z butarami včasih tako zgrabijo, da prinesejo na pol gole domov. Store to seveda le enkrat, ker jih strogi oče potem že nauči, kako se jim je vesti na poti domov. Butara ni za

pretepanje, butara ima svoj pomen. Doma jo lepo razvežejo, trakove shranijo, vse, kar je zelenega, obero in dajo živini, les pa spravijo in ga polagajo na ogenj ob hudi uri. Koder nimajo butare, store to z oljčnimi vejicami.

Za veliko noč mora biti vsa hiša snažna in čista, zato hite marljive gospodinje s svojimi hčerami in deklami pospravljat, umivat in čedit, da je hiša kot prenovljena. Vse blesti v ponos gospodinje in v veselje domačih.

Tudi gospodar skrbi, če je količkaj mogoče, da je družina za praznike nova. Kako se postavijo mladi ljudje v novih prazničnih oblekah!

Prve dni velikega tedna še vrši naš kmet vsakdanja opravila na polju in v gozdu, na veliki črttrtek pa prično zanj že prazniki. Med slovesno mašo odhite zvonovi v Rim. Dva dni se na največje veselje otrok oglašajo potem raglje s cerkvenih lin. V kolikor ljudje ne pospravljajo po hiši, grabijo ob suhem vremenu listje v gozdu.

Na veliki petek pa počiva vsako delo. V Beli Krajini pravijo, da ne bo imel sreče z letino, kdor bi na ta dan obdeloval zemljo.

Če Belokrajincu ne rodi sadno drevje, vstane na veliki petek pred sončnim vzhodom in zagrozi drevesu s sekiro. Tisto leto drevo obrodi.

V hiši imajo gospodinje opravka z velikonočno peko, otroci pa oprežajo pred cerkvijo, oboroženi z ragljami, klepetci in dolgimi koli, da na dan duhovnikovo znamenje iz cerkve lahko »postrašijo Boga«. Neusmiljeno nabijajo po starih zabojih, ki so jih nalašč zato znesli za cerkev ter jih naslednje jutro s polomljenimi lesenimi križi z vaškega pokopališča slovesno zažgo za blagoslovljeni ogenj.

Otroci imajo veliki teden posla čez glavo, zato pri svoji večni lakoti pozabijo na post, ki ga vse naše verno ljudstvo strogo drži zlasti na veliki petek. Mnogi jedo tedaj samo enkrat na dan in vina ne pokusijo.

Popoldne romajo pobožne gruče ljudi od vseh strani k božjemu grobu.

Zato je naslednji dan bolj vesel. Velika sobota.

Že zgodaj zjutraj se blagoslovi ogenj. Otroci prinese polne žepe ali torbe drevesnih gob. Večjo gobo, ki je natakljena na palico ali na žico, zapalijo na blagoslovljenem ognju, potem pa po hišah. Povsod radi vzemo blagoslovljeni ogenj in nagradé otroke s suhim sadjem, z orehi in včasih tudi z jajci. Blagoslovljeni ogenj varuje hišo pred požarom. Ponekod kuhajo gospodinje nad blagoslovljenim ognjem velikonočno gnjat. V kuhinji hite pripravljat velikonočne jestvine. V Beli Krajini zakolje gazda velikonočno jag-nje in ga natakne na raženj.

Naenkrat se oglasijo zvonovi. Vrnili so se iz Rima. Dekleta popuste vse delo in se hite umivat h koritom in škafo. Med zvonjenjem umiti obraz ostane vse leto lep in svež in lišaj se ga ne prime. Zato so naša dekleta tako zala!

Popoldne je blagoslov velikonočnih jestvin. Duhovniki hite blagoslavljat po vseh podružničnih cerkvah in seveda tudi v župni cerkvi. Po mestih, kjer je dosti duhovnikov, blagoslavljajo jestvine tudi po nekaterih hišah, kamor pošljejo znanci in prijatelji blagoslovu namenjene stvari.

Najlepše je to na deželi. Najrevnejši bajtar skrbi, da ima za »žegen« vsaj malo kruha in mesa, bolj bogati pa nalože poln jerbas jestvin. Prekajena krača, suhe mesene klobase, kolač, pirhi in nekaj hrenovih korenin polni široki jerbas, vrhu vsega pride velik okrogel hlebec in čez vse je pogrnjen lepo vezen prt. Čim višje je jerbas naložen, bolj se dekle z njim postavi. Pri tem pa ne sme delati kot tista, ki je v pomanjkanju drugih dobrot naložila v jerbas prazne lonce in se ob povratku domov spotaknila. Bahavost je bila na mestu kaznovana.

Vsa ta za blagoslov pripravljena jedila imajo svoj pomen. Krača pomeni Kristovo telo, repni olupki vrvi, ki je bil z njimi povezan Jezus. Te olupke posuše na zraku in jih uživajo v

postu, pripravljene kot zelenjava. Pravijo jim »aleluja«. Kolač pomeni trnjevo krono, rdeči pirhi kaplje krvi, ki je curljala iz Odrešenikovih ran na Golgati, klobase pomenijo rane, hren pa spominja na zadnji opoj Zveličarja na križu, kjer so mu dali gobo, namočeno v kis in žolč.

Po blagoslovu jestvin hite dekleta na vso moč domov, prepričana, da se bo ona, ki bo prva doma, tisto leto prva omožila. Nekoč mi je dejala stara žena, da so dekleta tako hitela domov, da so jerbasi kar peli.

Kasno popoldne je vstajenje.

Zvonovi pojo, topiči pokajo in kdor le more, ne zamudi slovesnosti. Posebno lepe velikonočne procesije so pri nas v Beli Krajini. Slikovit je pogled na pestro množico mož in žena v belih, doma čez zimo izdelanih in krasno vezenih oblekah. Spredej dekleta v pisanih nošah, za njimi fantje v novih čizmih in z novimi klobuki. Tudi na Hrvaškem in v Dalmaciji, oziroma po vsem našem Primorju najdemo slične slikovite prizore.

Otroci imajo pa svojo zabavo. Sekajo pirhe in pomaranče. Že dopoldne je bilo prijetno z barvanjem pirhov. Onstran Gorjancev že od davnaj izdelujejo krasne pisanice, ki so se udomačile tudi pri nas in jih tudi naša mladina že prav spretno izgotavlja. Pisanice so okrašene z narodnimi vzorci in opremljene s pomembnimi napisi. Pravi umetniki se najdejo med našim ljudstvom. Pisanke se seveda le podarjajo, nikakor pa ne sekajo. Za to so le enobarvni pirhi. In pri sekanju pridejo prebrisani dečki na vse mogoče. Ta napolni prazno jajčjo votlino s smolo, drugi priostri dinar. Pa ni mu dobro, če ga zalotijo!

Napoči velika nedelja.

Po zgodnji maši pride na mizo najprej »blagoslov«, ali kot pravi naše ljudstvo »žegen«. Te na Kristove rane spominjajoče jestvine se uživajo z nekako pobožnostjo. Na tešče se mora pokusiti vsaj malo blagoslova, potem pridejo na vrsto pa vse druge kuhinjske

dobrote. Če nikoli v vsem letu, na velikonočno nedeljo mora biti na vsaki mizi meso. Saj pravi še naš pregovor, da na veliko noč ptiča ujé, samo da meso jé. In kako po dolgem postu vse diši! Tudi brez rujnega vinca je redkokatera hiša. V Beli Krajini pa krasimizo še rumeno zapečeno velikonočno jagnje, ki ga raztelesi in razdeli sam gazda. Popoldne spuste iz staj ovce, da pšenico malo popasejo. Potem nimajo čarovnice moči do klasja.

Veliki ponedeljek je povsod dan veseljačenja. Posebno v krajih, kjer rodi trta. Popoldne jo mahne staro in mlado v vinograde in k prijateljem. Pospravijo kolač in velikonočne ostanke zalijejo z domačim pridelkom. Veselje zavlada in pozabljene so skrbi.

Ob bregovih Kulpe in po žumberških obronkih pa doli ob jadranski obali se po večernici zbere mladi svet, zaskvirajo tamburice in »kolo ide naokolo«. Giblje se popevka in vedno hitrejši so koraki, godci pa zagodejo: »Sad se vidi, sad se zna, koji koga rad ima!«

Izmenjavajo se pisanice, čitajo napisi in smeh kroži med mladežjo. »Rad te imam, ti pisanko dam!«, je napisano na eni strani, na drugi stoji: »Ne gledaj u jaje, nego u me, ki ti ga daje!« Vsaka pisanka je drugačna in vsaka ima drugačen napis.

Tudi naši bratje in sestre v tužnem Korotanu imajo lepe velikonočne običaje, ki po svoji resnosti in veličini sličejo našim tostran Karavank. So pa tudi svojevrstni.

Na spodnjem Koroškem so na veliki četrtek cvetlični sejmi. Jajca, ki jih zležejo kokoši na ta dan, imajo posebno zdravilno in čarobno moč. Pri nas pa prisojajo lupinam blagoslovljenih pirhov lastnost, da med okna potresene varujejo hišo pred mravljami in drugim mrčesom.

V planinskih krajih prineso na veliko soboto žene in dekleta k blagoslovu med drugim tudi velikanske kroglice surovega masla. Kroglice so z zelenjem lepo okrašene, na vrhu pa leži

velikonočno jagnje. Od »blagoslova« morajo dati cerkovniku klobaso in ministrantu dva pirha. Tudi slovenske Korošice hite po blagoslovu z jerbasi domov, češ da bo ona, ki bo prva doma, tudi pri delu prva.

Na večer po vstajenju je med Celovcem in Velikovcem posebno slikovit pogled na neštete luči, ki migljajo naokoli. Mladenci iz več ko sto vasi tam naokrog hodijo v temi s prižganimi baklami od vasi do vasi. Pokajoči možnarji spremljajo njihov nočni pohod. Z baklami mahajo in križajo po zraku. Od vseh strani in v nedogled daleč se utrinjajo njihove luči. Pogled nanje, zadivi vsakogar. V Labodski dolini in po obroblijajočih jo hribih zažigajo velikske velikonočne kresove.

Drugi petek po veliki noči imenujejo naši korotanski bratje »treh žebļev petek«. Prav za prav bi se moral imenovati »štirih žebļev petek«, ker je dobil svoje ime po četrtem najdenem žebļju iz Kristovega križa. Našel ga je Karel IV. Ta dan je pomemben za božjepotnike, ki v neverjetnih množicah obiskujejo oddaljene romarske cerkve.

V Podjurski dolini je več cerkva z božjim grobom. Opolnoči med četrtkom in imenovanim petkom se zbero na hribu pri Sveti Magdaleni, kjer je polnočnica, potem pa se žurijo ob svitu plamenic, da preko polj in gozdov do zore dosežejo rano mašo na hribu Svetega Urha. Pri Sveti Magdaleni časte Kristov križ, pri Svetem Urhu Zveličarjevo trnjevo krono. Romanje se nadaljuje. V treh različnih cerkvah

so še pri maši, preden dosežejo opoldne cerkev svetega Vida, ki je tudi v bregu. Tam časte Jezusovo sulico. Pa ni še konec te dolge poti. Še k Svetemu Lovrencu jo mahajo, kjer je ob petih popoldne večernica. Tam počaste Kristove žebļje. V 24 urah morajo napraviti vso to dolgo in utrudljivo pot in potiti se morajo k vsaki cerkvi navkreber. Štirikrat si menjajo med potjo zelenje za klobukom. Enkrat brinje, drugič smrečje, tretjič pušpan, pa spet kaj drugega.

Na nekaterih krajih v slovenskem Korotanu so se ohranile tudi še prastare pasionske igre, kot je bilo to pri nas menda okoli Škofje Loke, in kar se mestoma vrši še v našem Primorju.

V Kaštelih pri Splitu prirede vsako leto na veliki četrtek tako zvano »Angelsko predstavo«, preprosto igrico v cerkvi. Najprej nastopi cerkveni pevce ter prične na povsem svojevrstni način pevaje opisovati vse dogodke, kako je Kristus po zadnji večerji odšel na Oljsko goro, tam molil in v smrtnih težavah potil kri. Za tem se prikaže angel, to je v angela oblečen otrok, in kaže po vrsti vse orodje, s katerim je bil mučen Odrešenik. Pevce med tem s pesmijo opisuje orodje in bolečine, ki jih je prizadelo Jezusu, ter konča z opozorilom in svarilom navzočih, naj ne pozabijo teh strašnih bolečin!

Taki in slični so velikonočni običaji med našim narodom. Pestri so, bogati, pomembni in lepi, kot je pestra, bogata in lepa naša zemlja, mila Jugoslavija,

Viktor Pirnat.

Slavko Pengov:
Pirhi

NEBOTIČNIKI

Nebotičniki so nastali v zadnjih petdesetih letih. Ko je leta 1883. postavil neki stavbenik prvi nebotačnik s 17 nadstropji v Čikagu, je prav za prav postavil prvi temelj visokim ameriškim stavbam. Ne dolgo in vele mesto Njujork je dobilo stavbo, ki je imela 115 nadstropij. Začela se je doba visokih stavb, kakršnih pri nas ne poznamo.

Nebotačnike je rodilo pomanjkanje prostora. Nizke stavbe bi zavzele preveč površine v trgovskih središčih. Stavbišča so bila od dne do dne dražja, ker so primanjkovala. Izračunali so, da odpadeta od vseh stroškov za srednje visok nebotačnik dve tretjini na stroške za stavbišče in le ena tretjina na zidavo. Ne moremo se tedaj čuditi, da so Američani prišli na misel, da gredo s stavbami raje v višino ko v širino. Čim bolj so torej rasle cene stavbišč, tem bolj so stavbe rasle v višino. In tako je nastal najvišji ameriški nebotačnik, ki je visok 418 m! Če bi postavili šest ljubljanskih nebotačnikov enega vrh drugega, bi še ne dosegli te višine!

Pri zidanju ameriških nebotačnikov so imele največji dobiček banke in trgovci s stavbišči. Te orjaške hiše stanejo seveda tudi ogromne vsote denarja. In neverjetno mnogo stavbnega materiala požro. Za njujorški nebotačnik, ki ima 102 nadstropji, so n. pr. porabili samo jekla 58.000 ton, ker je vse ogrodje stavbe jekleno. Vso stavbo nosijo ogromni stebri. Vsak steber nosi težo 4.700.000 kg. Seveda je v stavbi vse polno dvigal, prezračevalnih, ogrevalnih, hladilnih in svetlobnih naprav. Kaj bi bilo, ko bi nastal požar ali potres? Vsak nebotačnik ima sicer zasilne in požarne stopnice, ali v primeru nesreče bi te stopnice ne mogle rešiti vseh ljudi. Saj se navadno ustavi promet pred poslopjem vsak dan, ko gredo iz poslopja zvečer ljudje, ki delajo v nebotačniku v raznih delavnicah, pisarnah, prodajalnah itd. In teh ljudi je v omenjenem nebotačniku 15.000!

Pogled na nebotačnik v Njujorku ob najlepši ulici ponoči. V 65. nadstropju so razsvetljena okna najvišje plesne dvorane vele mesta.

Naša zunanja trgovina

Dober gospodar se ne zadovolji samo s pridelkom, ki pokrije domačo potrebo. Stremi za viški za prodajo, da pokrije z izkupičkom stroške svojega gospodarstva. Dober gospodar si tudi prizadeva, da dene od skupička prodanih pridelkov nekaj na stran za slabše letine in morebitne nesreče.

Prav tako je pri državnem gospodarstvu. Vsaka država podpira in si prizadeva, da čim več pridelka in čim več proda v tujino, pokrije izdatke, ki jih ima z uvozom, pa da ji še kaj ostane.

Zunanja trgovina Jugoslavije stalno narašča. Od leta do leta več izvažamo, pa tudi uvažamo.

V letu 1936. smo izvozili 2.868.000 ton blaga v vrednosti 4376 milijonov dinarjev.

Preteklo leto je prav posebno porastel izvoz živine. **Izvozili smo:** 300 tisoč prašičev v vrednosti 423 milijonov Din, svežega mesa 9440 ton za 116 milijonov Din, masti za 102 milijona, jajec pa za 120 milijonov Din.

Izvoz goveje živine se je v letu 1936. zaradi sankcij nekoliko znižal. Žive živine smo izvozili za 28, zaklane pa za 148 milijonov Din.

Največ gradbenega lesa smo izvažali prejšnja leta v Italijo. Zaradi sankcij se je izvoz našega lesa zmanjšal, čeprav so se nam odprla nova tržišča v Angliji in Nemčiji. Kljub vsem težkočam smo izvozili 524.000 ton gradbenega lesa v vrednosti 473 milij. Din.

Lansko leto je bila v naši državi izredno dobra žetev. Pšenice smo izvozili 29.380 vagonov v vrednosti 432 milijonov Din, koruze 922 vagonov za 92 milijonov Din in raznih drugih vrst žita 570 vagonov v vrednosti 725 milijonov Din. Koruze bi bili lahko več izvozili, pa je bilo treba nadoknaditi domače zaloge, ki so bile izčrpane za-

radi slabe letine v letu 1935. Lanu smo izvozili za 188 milijonov Din.

Neustrojenih kož smo izvozili za 146 milijonov in sicer za 23 milijonov telečjih, za 19 milijonov ovčjih, za 59 milijonov govejih in kozjih kož, ostane odpadke na druge kože, posebno od divjačine.

Sadja in sadnih pridelkov ter grozdja in vina je bilo prodanega in izvoženega na tuja tržišča za 812 milijonov Din.

Uvozili smo v prejšnjem letu vsega blaga 970.000 ton v vrednosti 4077 milijonov dinarjev. Po količini smo uvozili manj kakor v letu 1935.

Največ smo uvozili tekstilnega blaga, železa in raznih strojev pa industrijskih sirovin, v prvi vrsti bombaž, katerega uvoz se zaradi rastoče domače industrije večja, zmanjšuje pa uvoz izdelanega blaga.

Bombaža smo uvozili za 255 milijonov, volne pa za 115 milijonov Din.

Raznih strojev smo uvozili za 258 milijonov, železniških tračnic in drugih potrebščin za železnice pa za 62 milijonov Din.

Od vsega izvoženega blaga je šlo 25 % v Nemčijo, 15 % v Avstrijo, 12 % v Čehoslovaško in 10 % na Angleško. Ostalih 39 % odpade na Italijo in druge države.

Uvozili pa smo od našega vsega uvoza 27 % iz Nemčije, 15 % iz Čehoslovaške, 10 % iz Avstrije in 8 % iz Anglije. Iz drugih držav smo uvozili ostalih 40 %.

Primerjajte naš uvoz in izvoz in izračunajte, kateri in za koliko je večji. Ugotovite jeli bilanca naše zunanje trgovine aktivna ali pasivna. Aktivna je tedaj, če več izvozimo kot uvozimo, t. j. če več prodamo kot kupimo.

Izračunajte vrednost izvoženega blaga v posamezne države. Izračunajte koliko vagonov raznega blaga smo izvozili in koliko vagonov uvozili.

Premislite, katera prevozna sredstva smo uporabljali, in poiščite na zemljevidih pota, po katerih se je prevažalo vse to blago.

A Skulj

Cene divjih živali

Živalski (zoološki) vrtovi morajo plačati včasih prav velike vsote, da si nabavijo kako novo žival. V sledečem nekaj cen:

Nosorog	480.000	Din
lev	5.000—7.000	"
slon	120.000	"
novu uvožena žirafa	62.000	"
1-letna uvožena žirafa	183.000	"
tiger	24.000	"
puma, hijena, jaguar, leopard	12.000	"
gorila (sama)	70.000	"
par goril	270.000	"
šimpanz, velik	24.000	"
šimpanz, majhen	7.000	"
krokodili, mladi	1.200	"
krokodili, 100 let stari	24.000	"
kače (za vsak meter)	250	"
9 m dolgi piton	24.000	"
noj	27.000	"

Svetovni letni pridelek pšenice

Povprečni svetovni pridelek pšenice je znašal v letih 1926.—1930. 1.212 milijonov centov pšenice.

Največ se je pridela v Zjedinjenih državah, namreč okrog 230.000.000 centov. Za njimi pride Rusija, Kanada in Angleška Indija.

Evropa z Azijsko Rusijo vred namlati okrog 600.000.000 q, severna in južna Amerika okrog 450 milijonov, Azija 100 milijonov, Avstralija 45 milijonov centov in Afrika le 30.000.000 q.

Povojni pridelek je veliko večji kakor predvojni. Najbolje raste v ameriških državah, a v Evropi je prirastek le neznaten.

Največ pšenice pridela v Evropi Francoska, za njo Italija, Španija, Nemčija, Rumunija in Madžarska. Naša država stoji na sedmem mestu. A v izvozu pa je vrstni red drugačen. Tu stoji Jugoslavija na prvem mestu, potem Madžarska in Rumunija.

Vendar se ne hranijo po vsem svetu s pšenico. Živijo narodi, ki ne poznajo pšenične moke. To je dobro, sicer bi svetovni pridelek ne zadostoval za vse zemljane. Ker je na zemlji čez dve milijardi ljudi, a pšenice le 1.212 milijonov centov, bi prišlo na prebivalca letno le 60 kg pšenice, kar bi nam bilo pa vsekakor premalo.

Kdaj pa žanjejo pšenico po svetu? Imamo dve glavni žetvi: na severni polovici zemlje jo žanjejo v juliju, a na južni v decembru.

Vsaki šest sekund en avtomobil

V Angliji so izračunali, da se je v letu 1936. zgradilo na vsem svetu 5.200.000 avtomobilov. To pomeni, da so zgradili povprečno vsaki 10 minut 100 avtomobilov, ali vsaki 6 sekund po 1 avto. V letu 1936. so zgradili še enkrat več teh vozov kot v letu 1929. Zanimive so številke, ki kažejo, kako je ta vrsta vozil razširjena v posameznih državah. Najbolj seveda v Ameriki. Tam pride en avtomobil na vsaki 5 prebivalcev. Ameriki sledi Nova Zelandija in kolonije v Južni Afriki — tam računajo en avto na vsaki 8 oseb. Nato sledi Anglija z 1 avtomobilom na vsaki 23 oseb. Ostale države so še daleč za njo.

Uvoz avtomobilov

Leta 1933. smo uvozili komaj 182 osebnih in 100 tovornih avtomobilov, l. 1934. osebnih že 340, tovornih 152, l. 1935. osebnih 970 in 203 tovrne, l. 1936. pa 1228 osebnih in 427 tovornih avtomobilov. — Povprečna vrednost osebnega avtomobila je znašala 1935. l. 31.000 Din, lani pa 27.500 Din, tovorni avtomobili pa so bili 1935. l. povprečno po 45.000 Din, lani pa po 51.000 Din.

Čebelni panji v Jugoslaviji

V naši državi je sedaj okrog 750 tisoč panjev. Od teh je še 487.000 starih, le 263.000 je novih s premakljivim satovjem, ki so edino primerni za dobičkanosno čebelarstvo.

V tem pogledu stojimo še daleč za drugimi državami, ki se pečajo s čebelarstvom, ker so te že skoro popolnoma zavrgle stare vrste panjev ter jih nadomestile z novimi.

V Jugoslaviji pridelamo letno okrog 9 milijonov kg medu, kar je premalo. Na vsakega prebivalca pride le 650 g medu. Drugod pojedjo več medu, tako vsak Anglež okrog 40 kg letno.

Naš med, ki ga pridelamo letno, je vreden 130.000.000 Din; vosek 17.500.000 Din, a čebele in satovje 31.850.000 Din. Vrednost letnega čebelarskega pridelka je 179.350.000 Din. Zato je čebelarstvo ena izmed najbolj dobičkanosnih kmetijskih panog.

Naš narod visoko spoštuje pridne čebelice, a jim pripisuje tudi nadnaravne sposobnosti. Kjer so pri hiši čebele, tam je sreča. Mnogo vrah in praznoverja je v zvezi s temi pridnimi živalcami, povsod jih visoko cenijo in spoštujejo, ker so vzgled pridnosti in vztrajnosti.

Letos so začeli na beograjski univerzi predavati tudi o čebelarstvu, ki je obvezno za bodoče inženirje - kmetijce.

Vila pod zemljo

Neki bogati Anglež je imel velik strah pred napadi letal v primeru vojne. Zato si je dal sezidati kaj čudno hišo. Streha te vile leži tri metre pod zemljo. Stene so iz meter debelega železobetona. Vhod v hišo je skrit med drevjem in grmovjem, da ga ni mogoče opaziti z letala. Dva predora vodita v vilo. V primeru vojne in napadov iz letal se temu Angležu v hiši pod zemljo ne more nič zgoditi. Vila ima štiri lepo opremljene sobe, ki so vse svetle in zračne. Svetloba je električna in taka, da odgovarja sončni. Svež zrak donšajo posebni stroji, slab pa posebni prezračevalci. Vila ima tudi »okna«. To so zrcala, ki odsevajo slike s površine zemlje s pomočjo cevi kakor na podmornicah. Te cevi se dajo obračati, tako da si Anglež lahko ogleda vsak kotic svojega vrta.

Pajek kot barometer

Neki ogrski profesor je dolgo vrsto let opazoval življenje pajka in ugotovil, da je ta živalca zanesljiv napovedovalec vremena.

Ugotovil je to-le:

1. Ako je pričakovati deževno ali vetrovno vreme, tedaj skrajša pajek tiste niti, ki drže njegovo mrežo.

2. Ako pa se bliža lepo vreme, tedaj podaljša te niti.

3. Pajek ostane kakšenkrat v svojem skrivališču in si ne upa iz njega. To je gotovo znamenje za skorajšnji dež. Za pajka nima tedaj smisla, da bi se podajal na lov in da bi spletal mreže, ker v deževnem vremenu ne letajo mušice okrog.

4. Ako pa pajek spleta svojo mrežo še tik pred nastopom noči, tedaj lahko z gotovostjo računamo, da bo noč jasna in ne prehladna.

Prav gotovo ima pajek čut za bodoče vreme, in sicer boljši kot vsak barometer, ker čuti spremembo vremena že par ur pred njim.

Zlafi prah na prstih

Po svetu kroži 5 in pol milijonov kilogramov zlatih cekinov. Ta denar gre skozi roke milijonov ljudi. Izračunali so, da se pri preštevanju ti cekini obrabijo letno za $\frac{1}{5000}$ svoje teže, kar znese 1100 kg zlata v enem letu. Toliko zlata ostane torej na prstih tistih, ki so tako srečni, da štejejo cekine.

11 milijard dinarjev v ustih!

Zobozdravniki zalivajo poškodovane zobe z zlatom ali pa jih sploh nadomeščajo z zlatimi. Pa bi kdo mislil, da v to uporabljene množine zlata niso velike v razmerju s splošno uporabo zlata. To pa ne drži. Samo v Nemčiji imajo ljudje za približno 900 milijonov mark (= 10.980.000.000 dinarjev) zlata v ustih. To je mrtva vrednost, ki je odtegnjena gospodarstvu. Vendar pa so dobri zobje tudi vredni zlata.

Kdaj presajamo sadno drevje?

Za presajanje sadnega drevja je najugodnejši jesenski čas, oktober, november in ako ne zmrzuje tudi še december. Sadno drevje pa lahko sadimo tudi v zgodnji spomladi, kakor hitro odjenja zmrzal. Spomladansko presajanje sadnega drevja se priporoča zlasti v težki in mokri zemlji, da korenine pozimi ne zmrznejo in segnijo. Breskve, marelice, orehi in trte se pa najboljše obrastejo, če jih sadimo spomladi.

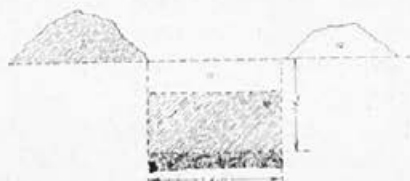
Pred sajenjem moramo zemljo pripraviti

Najbolje je, da ves prostor, ki smo ga namenili za sadovnjak, 60 cm globoko prekopljemo ali zrigolamo. Ako pa sadimo drevesa na celini, izkopljemo štirioglate jame, široke in dolge pa 1,20 m, globoko pa 60 cm. Čim širša je jama, tem bolje. Manj kot 1,20 m v kvadratu pa nikakor ni prav. Tudi zemljo na dnu jame preobrnemo. V majhni jami, kjer se stalno nabira voda, drevesne korenine segnijo in drevo usahne. Jame izkopljemo že pozimi, da se zemlja čez zimo prezrači, premrzne in razpade. Pri izkopavanju mečemo zgornjo boljšo plast zemlje na eno, spodnjo plast, tako imenovano mrtvico pa na drugo stran jame.

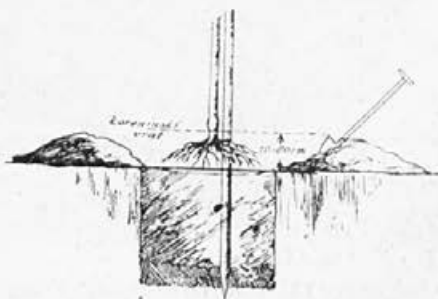
Na kaj moramo paziti pri sajenju?

Preden drevo vsadimo, postavimo v sredo jame kol. Nato jamo zasujemo do vrha in sicer najprej s slabšo mrtvico, a potem še z boljšo zemljo (glej sliko!) Jamo zasujemo vsaj teden dni pred sajenjem. Slabo zemljo že sedaj lahko nekoliko zboljšamo s tem, da ji primešamo nekoliko komposta. Dobro je, če dodamo zemlji nekoliko

apna v prahu (na jamo 1½ kg), zidne sipine ali cestnega prahu in blata. Z dobro preperelim gnojem ali kompostom zrahljamo težko ilovnato zemljo; lahko in peščeno pa napravimo zveznejšo, ki bolje zadržuje vlago.

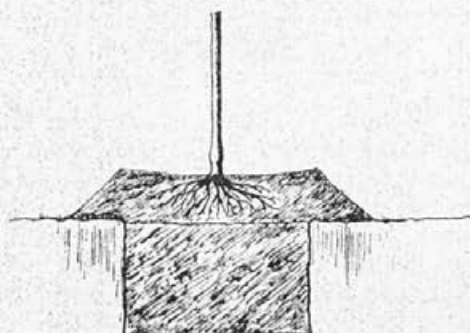

Zemlja za sajenje pa ne sme biti premokra in packasta, ampak primerno suha, da se drobi. Ko smo jamo napolnili do vrha, napravimo ob kolu še nizek hribček. Preden drevo posadimo, prikrajšamo z ostrim nožem predolge, pa tudi vse ranjene in potrgane korenine do zdravega dela tako, da so vse rezne ploskve obrnjene navzdol. To pa zato, da more dvigajoča se talna vlaga neposredno vstopati v drevo. Drevesce postavimo h kolu ter razvrstimo korenine po hribčku sredi jame na vse strani poševno navzdol. Pri tem pazimo, da bo drevesni ali koreninski vrat (t. j. točka med deblom in koreninami, do katere je bilo drevo prej v zemlji, kar vidimo tudi po barvi luba, ki prehaja iz zelene v rjavo) vsaj 10 cm nad površjem zemljišča. V težki ilovnati zemlji pa naj bo koreninski vrat 20 cm nad površjem celine. Za toliko se bo namreč zemlja

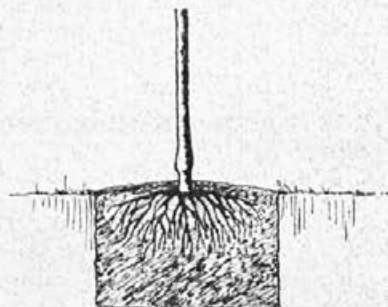

po sajenju posedla in bo prišlo drevo nato v pravilno lego. To določimo najlaže, ako položimo počez jame ob drevesu raven količek. Saditi morata vedno dve osebi. Ena drevo drži in ga nalahko potresa, druga pa zasiplje korenine z rahlo zemljo ter napolnjuje z njo vse praznine med koreninami. Nato še zemljo zmerno potlačimo, a ne s podkovanimi škornji, da ne ranimo korenin. Prav priporočljivo je, da namakamo korenine pred sajenjem v zmesi kravjeka, ilovnate zemlje in vode. Šele sedaj potrosimo preperel gnoj

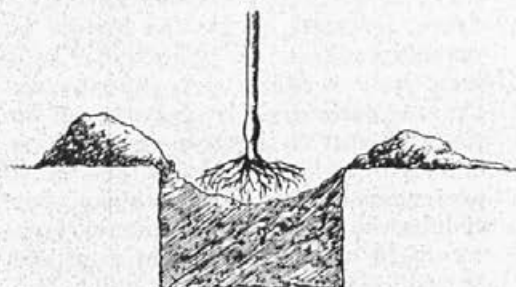
ali kompost, ki ga nato še z ostalo zemljo pokrijemo ter napravimo drevesni kolobar v obliki skleda. Drevo privežemo h kolu prav narahlo. Ako bi ga trdno privežali, bi na njem obviselo in se posušilo, ko bi se zemlja usedla. Nato prilijemo drevesu 1—2 polni škropilnici vode ter lahko pokrijemo drevesni kolobar še z gnojem, da se zemlja prehitro ne posuši. Šele po preteku 2 mesecev privežemo drevo trdnejše h kolu. Slike nazorno kažejo pravilno in nepravilno posajena drevesa.

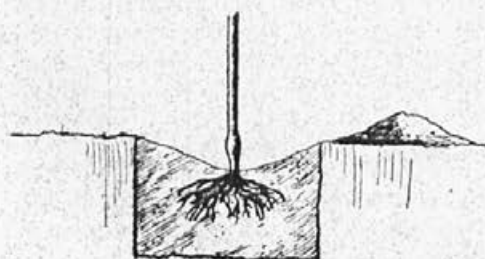
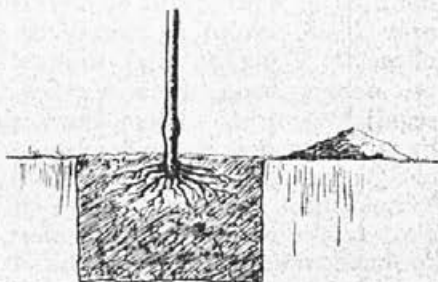
Pravilno vsajeno ob saditvi

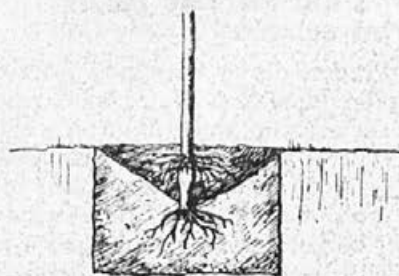
Pravilno — leto pozneje

Levo in desno: pregloboko ob saditvi

Levo in desno: pregloboko, na deblu se tvorijo nove korenine

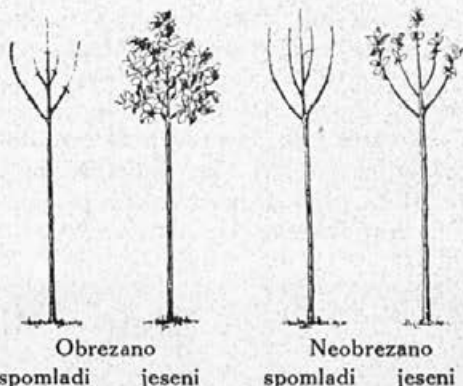
Drevesce moramo tudi obrezati

Pri presajenem pečkastem sadnem drevju (jabolkah in hruškah) prikrajšamo v kroni mladike. Poleg vrha pustimo le 4–5 lepih, na vse strani razvrščenih vej, ki jih prikrajšamo na 5–6 očes. Vrh naj pa bo približno 15 cm daljši od stranskih mladik. Tako obrezano drevo bo poglavo krepke poganjke, neobrezano pa prav šibke in le iz zgornjih očes. (Glej sliko!)

Koščičasto sadno drevje (črešnje, slive, breskve in marelice) pa moramo pri presajanju spomladi močno prikrajšati, ako hočemo, da se bo močno obraslo in krepko poglavo. Pri črešnjah in slivah odrežemo približno

$\frac{1}{2}$ mladik, pri breskvah in marelicah celo $\frac{3}{4}$.

Orehov ne obrezujemo. Lešnikom pa pustimo le 30 cm dolge mladike.

L. Paljk

ZA MALE GOSPODINJE

Kako okrasimo velikonočno mizo

Mnogo veselja lahko napravimo me male gospodinje domačim, če pomagamo pri napravljanju velikonočne mize.

Na naši sliki vidimo lepo okrašeno velikonočno mizo pripravljeno za

»žegen« na veliko soboto. Mizo pokrijemo z belim prtom, na katerega naši-jemo v presledkih rdeče srčke. Te iz-režemo iz blaga ali pa iz papirja. Priši-jemo jih le z nekaj ubodi zato, da jih potem lahko hitro odstranimo. Sedaj postavimo na mizo krožnike, pribor in kozarce. Na eno stran mize damo hle-

Velikonočna miza z razstave Zveze gospodinj v Ljubljani

bec kruha, na drugo pa krožnik z mesom, hrenom, pirhi in drugim. V sredo postavimo kolač, v katerega vtaknemo šopek cvetic, kot je na sliki. Za okras pripravimo šopek iz rdečih nageljnov in rožmarina, kar damo v večjo, visoko vazo. Zelo lepo in prijetno učinkujeta dva vrčka, ki sta lepo okrašena z narodnimi motivi. Če imamo morda pri roki še kak trak, izvezen tudi z našimi narodnimi motivi, bo miza še bolj praznična. Končno raztresemo po mizi tu in tam cvetice.

Miza pripravljena za velikonočni zajtrk

Drugo jutro presenetimo zopet domače z novo pripravljeno mizo za velikonočni zajtrk. Zopet si poiščemo bel ali pa pisan prt, s katerim pokrijemo mizo. Nato si nabereimo cvetic, ki so značilne za veliko noč: trobentic, mačic, marjetic, vijolic, mačeh... Vse te povežemo v več okusnih šopkov, katere vtaknemo v vaze. Najboljše so nizke vaze. Mesto njih pa lahko uporabimo nizko skodelico. Da to zakrijemo, postavimo vanjo nekaj cvetic z daljšimi peclji, ki naj vise čez rob. Če ni pri mizi mnogo oseb, postavimo k vsaki skodelici za kavo po eno vazo cvetic. V sredo mize položimo večji, plitev krožnik, na dno tega nekaj mahu, kamor damo pirhe. Okrog tega krožnika raztresemo cvetice. Miza je tako pripravljena za velikonočni zajtrk. Pri tako pripravljeni mizi nam bo velikonočni zajtrk mnogo boljše teknil!

Kuhano jajce med surovimi

Zlasti sedaj, ko se nam bliža velika noč, se nam kaj lahko zgodi, da zamešamo kuhano jajce med še nekuhana. Marsikatera gospodinja bo pač čakala, da ji pride to jajce slučajno med uporabo v roke. To ni potrebno. Vsako jajce zavrtimo po gladki namizni plošči v krogu. Kuhano jajce se bo vrtelo lepo dalje v krogu kot vsaka okrogla reč. Surovo pa se bo vrtelo nekaj časa na eno, nato na drugo stran. Spreminjalo bo vedno svoje težišče. To pa zato, ker je njegova vsebina tekočina, ki se preliva, ko se jajce vrti. Surovo jajce se ne more vrteti tako lepo, kot kuhano.

Strupenih tekočin ne shranimo v shrambi

Mnogokrat se zgodi nesreča, da kdo pomotoma popije strupeno tekočino. To se posebno rado zgodi malim otrokom, ki ne poznajo strupa. Zato postavimo vse steklenice s strupeno vsebino na mesto, ki ga mali otroci ne dosežejo. Da pa obvarujemo tudi odrasle pred nesrečo, nalepimo na vsako steklenico listek z razločno napisanimi črkami naslov dotičnega strupa. Najbolje je še, če si poiščemo primerno velik, lesen ali papirnat zabojček, kamor zložimo vse strupe. Ta zaboj postavimo na visoko omaro.

Elastike ne peremo

Elastiko, ki je vpeljana v naše dnevno perilo, moramo pred pranjem odstraniti. Pri večkratnem pranju postane namreč elastika razvlečena in ohlapna ter se nam največkrat zvije. Kot taka je kmalu nerabna. Elastika, vpeljana v spodnje hlače, je navadno sešita na koncu. Zato imamo kar dovolj dela pri vsakokratnem odstranjevanju elastike iz perilnega kosa. Najbolj pripravno je, če napravimo na enem koncu elastike zanko za gumb, na drugi konec pa pritrdimo gumb sam. Tako si pred pranjem le odpnemo in izvlečemo elastiko iz perila.

8. III. 1937 je v svojem gradiču na Okroglem pri Kranju za vedno zatisnil svoje trudne oči monsignor Tomo Zupan v starosti 97 let. Rodil se je 21. decembra v brezniški fari pod Stolom kot kmečki sin, torej v kraju, kjer je preživel svojo mladost mnogo slovenskih kulturnih delavcev, škof Pogačar, učenjak Čop in pesnik Prešeren, ki je bil Zupanov sorodnik. Tomo je šel študiral v Ljubljano, kjer je tudi dovršil gimnazijo in bil posvečen za duhovna l. 1863. Nato je deloval v Kranju in Ljubljani polnih 41 let in je bil najboljši vzgojitelj mladine. Veliko se je Zupan pečal tudi s pisateljevanjem. Glavno njegovo delo pa so spisi o svojem slavnem sorodniku Prešernu. Nad peldeset let je zbiral podatke o našem najboljšem pesniku in je vse to razložil v spisu »Kako sem nabiral Prešerna«. Dragocena je tudi njegova knjižnica, ki je na njegovem gradiču na Okroglem. Tu je več Prešernovih pisem, ki jih je veliki pesnik pisaril staršem z Dunaja. Tomo Zupan je bil narodni svečenik, najidealnejši vzgojitelj mladine in velik narodni delavec.

*

26. III. 1838 se je rodil Slovencem na Brodu pri Bohinjski Bistrici Janez Mencinger. Mencinger je slovenski pisatelj, satirik in kritik. Mladega Janeza je že v zgodnji mladosti prevzela lepota rojstnega kraja in je začel mlad pesniti in pisateljovati. Več lepih pesmic je posvetil lepemu Bohinju. Pozneje je pesništvo opustil in se vrgel na pisanje povesti. Dal je na svetlo več povesti, pa tudi novel in črtic, katere je slovensko ljudstvo rado bralo, ker Mencinger na zabaven in prijeten način opisuje slovenske kraje in navade slovenskih ljudi in vpleta v vsebino razne smešne dogodke, da dejanje bolj poživi. Posebno rad slika svoj rojstni kraj in življenje in delo svojih Bohinjcev. Znan je njegov roman »Moja hoja na Triglav«. Spisal je tudi satirično povest »Cmokavzar« in »Ušperna« in več novel (Jerica, Bore mladost, itd.). Njegov slog je prijeten in naroden. Janez Mencinger je umrl leta 1912.

*

29. III. 1773 se je rodil Franc Hladnik. Ko so leta 1768. v Ljubljani ustanovili Družbo za poljedelstvo in koristne znanosti, so se kot člani te družbe zbirali prirodoslovci, ki so prirejali predavanja in objavljali razne koristne članke. Kmalu se je med njimi uveljavil tudi prirodopisec Franc Hladnik, ki je bil tudi delaven član te družbe.

*

11. IV. 1744 se je rodil v Kamniku Jurij Japelj. Slovenci takrat še nismo imeli enotnega sv. pisma in smo morali zato uporabljati protestantovskega. Zato je Jurij Japelj priredil po Dalmatinu, protestantskem piscu, sv. pismo in ga izdal kot prvi prevod slovenskega sv. pisma. Pri prevajanju mu je tudi pomagal spočetka Blaž Kumerdej, znan šolnik in slovničar. Japelj je pisal tudi pesmi, pobožne in posvete, pridige, katekizme in druge nabožne knjige. Umrl je l. 1807.

*

16. IV. 1346 se je kronal Štefan Dušan Silni za carja Srbov in Grkov. Za Dušana je Srbija dosegla svoj višek, po njegovi smrti pa je počasi propadala. — Po smrti Andronika III. v Bizancu se je vnela državljanska vojna za prestol med cesarico-vdovo Ano in Ivanom Kantakuzanom. Dušan je to vojno spretno izrabil in pridobil Srbom skoro vso Makedonijo in Albanijo, nakar se je proglasil za carja. Istočasno je povzdignil nadškofa v patriarha s prestolico v Peči in se kronal na državnem zboru v Skoplju za carja, sina Uroša pa je povzdignil v kralja. Nato so Srbi dobili še Epir in Tesalijo, nato pa še Etolijo in Akarnanijo. 20. decembra 1355 je car Dušan umrl v Makedoniji in bil pokopan v samostanu sv. Arhangela v Prizrenu. Po njegovi smrti je mogočna Srbija začela propadati in doživela popoln propad z bitko na Kosovem polju, kjer so strli močno srbsko vojsko Turki.

*

11. aprila 1737 je bil rojen v Dolnji Slaveči v Prekmurju najplodovitejši katoliški pisatelj Prekmurcev — Küzmič Mikloš. Bil je kat. župnik in »vice dekan slovenske okrogline«. Küzmiča smatrajo Prekmurci za svojega Slomška.

MLADINA

POMLAD JE TU . . .

*Odšla je kruta starka zima,
oblast prevzela je pomlad.
Prijazno zvonček v loki kima,
trobentica je polna nad.*

*V gozdu ptičji rod prepeva.
Potoček ves sproščen brblja.
Kmet svoje nade v zemljo deva,
nad njim pa se nebo smehlja.*

*Vse diha radost in veselje,
le starček v soncu ždi ves tih;
nebo spolnilo mu je želje,
da boža ga pomladni dih.*

*Ah, težko je slovo od zemlje,
čeprav trpljenje njen je dar;
kar zemlja daje — to spel jemlje,
tako velel je Bog — Vladar.*

*Zmagoslav Dolenc,
dijak, Kranj.*

POMLAD JE ŽE TU!

Pomlad je že tu, vse drevje zeleni
in vsaka ptička, svojo pesem žvrgoli.

Ptičica lepa zapoje v drobno srcece moje.

*Avguština Ropret,
učenka III. razr. osnovne šole
Bežigrad — Ljubljana.*

NA KUŠTROVI PLANINI

Že v soboto smo se zmenili, da se gremo smučat na Kuštrovo planino. In res, v nedeljo 17. januarja smo že stopali navkreber. Najprej smo šli po poti, potem smo pa zavili na neko strmo stezico, ki je vo-

dila do nekega velikega strmega travnika. Vprašal sem gospoda učitelja: »Ali se bomo kar tukaj smučali?« »Ne sedaj«, so mi odgovorili. Dalje smo hodili po samih travnikih in kmalu smo na hribu zagledali dve znani kmetiji: Pinčevo in Urkovo kmetijo. »Sedaj gremo k Pinču po Coljo«, je rekel Milan. »In malo se bomo pogreli«, so pristavili gospod učitelj. Kmalu smo bili pri Pinču. Colja je sicer še jedel, pa vseeno je bil hitro napravljen. Ko smo stopili iz hiše, sta nam prišla nasproti Gobrečeva, da nas je bila kar precej velika družbica. Nekaj časa smo še hodili po travniku, potem pa smo zavili v gozd. Precej časa smo tavalili po gozdu, preden smo prišli na lepo in veliko plano, Kuštrovo planino. Coljev Franci se je prvi poskusil smučati. Šlo mu je zelo dobro. Meni pa je iz početka šlo slabo, potem pa vedno bolje. Najprej smo se kar tako smučali, potem pa se je začela šola. Najprvo smo morali pravilno delati ovinek, potem pa smo morali delati ovinek okoli palice. Pik smo naredili zelo veliko. Ko smo bili že vsi pošteno premraženi, so gospod učitelj rekli: »Sedaj pa gremo nazaj k Pinču, da se pogrejemo, pa počasi domov«. Krenili smo po neki drugi poti, ker smo mislili, da se bomo kar peljali. A to pot smo imeli smolo. Pot je bila vsa ledena, zato smo morali zaviti v goščo in precej časa smo potratili za to, da smo prišli iz gošče na plano. Prvi sem se jaz izpeljal in sem tudi prvi padel. Potem pa sem rajši počakal gospoda učitelja, da sem gledal, kako oni vozijo. Ko smo prišli do Pinča, sem si hitro umil roke z mrzlo vodo, da bi se mi ne zanohtalo. Dali so nam čaja in kruha. To se nam je prileglo. A kmalu smo morali odriniti, ker se je že mračilo. Videli nismo veliko, zato smo začeli voziti ovinke, potem pa smo rajši vozili plug. Kmalu smo morali dati smučke na rame, kajti zopet se je začela tista strma steza. Srečno smo dospeli zopet do šole.

Edvard Polajnar,
učenec III. razreda v Zg. Dolini
pri Trziču.

